

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 673.

CHICAGO, ILL., dne 5. avgusta (August 5th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

ORGANIZMI.

V današnji družbi sta v ljutem medsebojnem boju dva organizma: eden, ki hoče vzdržati sistem, kakršen je, in drugi, ki ga hoče nadomestiti z bolj-šim, popolnejšim in pravičnejšim; prvi se zrcali v organiziranem kapitalizmu in drugi v organiziranem proletarijatu, katerega naloga je nadomestiti sedanji kapitalistički sistem s socialističnim.

Boj socializma ni naperjen proti posameznim kapitalistom, nego proti sistemu, katerega je ustvaril kapitalizem v dobi svojega zgodovinskega razvoja. Doba, ko se je posameznik boril proti posamezniku, je že davno prešla. Revolucije, ki so imele namen vreči s prestola enega kralja zato, da so nanj postavile drugega, izginjajo. Vrše se le še tu in tam v kulturno zelo zaostalih deželah. Toda vsi boji, vse revolucije od postanka človeštva do danes so bile plod po naravnih zakonih določenega razvoja. Človeštvo je korakalo iz primitivnega barbarizma v dobo fevdalnega suženjstva in iz fevdalizma je evolucija privedla človeštvo v kapitalistični sistem. Tekom časa so se vršile krvave borbe, narodi so izginjali in nastajali so novi, iz podjarmljenj so prihajali v nova podjarmljenja. Kralji in papeži so bili gospodarji in ljudstvo njihovi podložniki. Mesto kraljev in papežev gospoduje današnjemu človeštvu kapitalistični sistem. Četudi smo danes sužnji-podložniki kapitalizma, moramo vendar priznati, da je kapitalistični sistem en korak napredka v družabnem razvoju.

Razvoj človeštva pa mora iti naprej. Kapitalizem se je razvil v enih državah do popolnosti, v drugih manj, v nekaterih krajih ga pa še sploh ne poznajo. Kjer ga ni, tam tudi ni prostora za socialistično gibanje in logično ne za socializem. Povsod pa, kjer je kapitalizem razvit, je polje ugodno za socializem. Predno pa se ga more uvesti, je potrebno, da je tudi ljudstvo zrelo za socializem, da ga razume in da je sposobno voditi komplieirani sistem moderne družbe po tokih razvoja naprej. Kapitalistični sistem je svoje vrste organizem; socializem je zopet svoje vrste organizem in kadar se uveljavi, bo v obratu popolnejši od kapitalističnega in kar je glavno, za človeštvo pravičnejši. Medtem ko sloni kapitalizem na interesih privatnega lastništva, ki izkorišča ogromno večino ljudi v prid mali skupini velefinančnikov, stremi socializem po kolektivnem lastništvu v prid vseh ljudi. V razliki teh dveh smeri družabne organizacije je iskati vzrok za vse konflikte, ki so danes na dnevnem redu. Kapitalizem si grabi nove teritorije, osvaja nove trge in išče novih koncesij v industrialno zaostalih deže-

lah, ker hoče pomnožiti svoje profite in večati svoja bogastva. V dosego teh namenov se poslužuje vseh sredstev, med katerimi je seveda tudi fizična sila. Kljub vsej moči, ki jo ima kapitalizem še na svoji strani, je brezpogojno obsojen poginu. Ljudstvo se hoče otresti podložništva kapitalizmu in si ustvariti red, ki bo odgovarjal potrebam nove družbe. V to svrhu mora strmoglaviti sistem profitarstva in izkoriščanja, in boj za ta cilj vodi delavstvo vseh narodov organizirano v socialističnih vrstah.

Rekli smo, da pride socializem, kadar bo ljudstvo nanj pripravljeno. To se ne bo zgodilo v vseh deželah ob istem času. Toda popoln socializem pride šele tedaj, kadar ga sprejmejo vsi narodi, kajti s tem izgine kapitalistični sistem in socializmu bo odprta pot v razvoj izpopolnjevanja.

Vse to, dar smo navedli ni nič novega za tiste, ki količkaj razumejo socialistično gibanje. Ampak na nekaj simpatičarji socializma radi pozabljajo, in to je: moč organizacije! Ako ni socialistična sila danes močnejša kakor je, je vzrok v tem, da so stotisoči socialističnih somišljenikov izven socialistične organizacije. To je znamenje mlačnosti za socializem od strani tistih, ki z njim le simpatizirajo, nočejo se pa pridružiti resnemu, konstruktivnemu delu za gradnjo novega družabnega reda. Pridobiti moramo za socializem tudi maso, ki nam je še sovražna, ker so jo tako vzgojili zagovorniki sedanjega družabnega reda. Vspodobiti moramo delavstvo v organizacijskem delu na vseh poljih, kajti čim sposobnejše bo, tim hitrejši in lažji bodo uspehi. Ne tolažimo se s frazo o diktaturi proletarijata. Ruske razmere niso podobne ameriškim razmeram. Ruski carizem je skrahiral in ni bilo treba bogzna kake revolucije, da se je ustanovila nova vlada. Ruski carizem ni bil organiziran po kapitalističnem vzoru in ko je prišla zanj kriza, je padel takorekoč sam od sebe. Ta slučaj se pa ne bo ponavljal v državah, ki so že davno preživele sistem, kakršnega je imela Rusija v časih carizma.

Socialna revolucija se vrši; na površje prihaja in komaj vidno, industrialna demokracija. V enih državah se vrši preobrat hitreje kakor v drugih, toda vrši se povsod, v eni ali drugi obliki. Socialna revolucija je plod razvoja, ne pa plod kakih dekretov, zarot ali nasilstev.

Izobraževanje delavskih mas je glavna naloga socialistov. Ignoranca ukoreninjena v ljudskih množicah je naš največji sovražnik in mogočni zaveznik današnjega družabnega organizma. Na milijone je danes nezadovoljenih ljudi, ki se sicer zavedajo,

da je v današnjem ustroju nekaj napačnega, toda zdravila, ki bi ozdravilo te razmere, ne poznajo, niti se ne trudijo, da bi ga spoznali. To so ljudje, ki postanejo čez noč nezadovoljni in čez noč zahtevajo preobrat, kakšen, o tem si niso sami na jasnem. Take ljudi zelo lahko izrabljajo demagogi in provokatorji za protidelavske interese.

Socialistična literatura ni majhna. Toda krog njenih čitateljev ni posebno velik. Ljudstvo rajše posega po vsakem kolportajnem strupu in poneumnjevalnih časopisih, kakor pa po dobrih, ki vzgajajo in povzdigujejo. Ljudstvo kot tako je še nezavedno in pusti, da drugi mislijo zanj. Tako je bilo naučeno izza časov vladarjev po milosti božji. Upiranje proti gospodski je bilo grešno in niti kritiziranje ni bilo dovoljeno. Tudi sedaj je lahko kritika proti vladajočemu sistemu veleizdaja proti državi in radi takih kritik sede v ječah mnogi ljudje. Vedno je bilo tako, da je vladajoča klika branila in protežirala svoj režim z vsemi sredstvi, toda režimi so padali in sistemi so se izpreminjali. Počasi se razvijajo ljudski možgani in počasi prebavljajo duševno hrano, ki jim jo dajejo talentirani učitelji in oznanjevalci boljše bodočnosti.

V ljudske množice se mora ukoreniniti smisel za razumevanje pomena organizacije in kooperacije.

Mi hočemo spremeniti sedanji gospodarski sistem, ki ga imenujemo kapitalizem, v socializem. Za to delo pa potrebuje socializem zavednega, izobraženega in sposobnega delavstva. Vsposobi se lahko v upravljanju organizacij. Izobrazi se lahko z našo literaturo. Vsaka kooperativa je šola, ki kaže delavstvu, kako lahko samo vodi gospodarstvo v svoj prid. V politični organizaciji se uči braniti svoje interese in se vsposoblja za upravljanje javnih institucij, kadar jih dobi pod svojo kontrolo.

Povsod, kjer žive delavci, bi morali imeti socialistično organizacijo. V socialni evoluciji ne štejejo posamezniki, ampak organizacije. Ne zanemarjajte jih. Skrbite, da dobe vaši možgani dovolj duševne hrane, kakor skrbite za hrano svojega želodca. Denar, ki ga vložite v dobro knjigo ali list, je dobro investiran. Kaj bi bilo človeštvo brez literature? Dobe se ljudje, ki jo smešijo, ker se ne zavedajo svoje duševne revščine. Take kreature so vredne pomilovanja, dasiravno ovirajo napredek.

V raznih večjih mestih imajo delavci že velike izobraževalne institucije. V manjših krajih prireja-jo dramatične predstave, koncerte itd. Zavedno delavstvo ima smisel za kulturo in jo pospešuje. V socialistični družbi bo dobila kultura tisto zvišeno mesto, ki ji pripada. Kultura ne bo več sredstvo za pridobivanje dobička, ampak vir za črpanje znanja.

Mnogo se lahko doseže že sedaj z organizacijo. Ustanovite jih, kjer jih še ni. Izpopolnajte tiste, ki že obstoje. Vsa moč zavednega delavstva je zapopadna v organizaciji. Z njo se gradi socialistični družabni red. Z njo se bori proti reakciji. Z njo si izboljšuje svoje življensko stanje. Organizacija je moč! V boju proti kapitalističnemu organizmu moramo razvijati na vsi črti svoj lastni organizem.

Večni boj človeka.

Boj pretklosti boj sedanjosti, boj bodočnosti.

Človek bije večni boj. Bije ga posameznik in bije ga celo človeštvo. Boj posameznika je le odsev splošnega boja, kakoršnega že bije človeštvo.

Boj se je začel s človekom in končal bo z njim. Boj je bil pred stotisoč in stotisoč leti, ko se je pojavila na zemlji prva stvarca, koje potomci smo vsi — boj je danes, ko pravimo, da smo civilizirani — in boj bo še milione let, ki pridejo. Boj je neizogiben. Tako je zapisano v velikem zakoniku narave; temu zakonu je podvrženo vse; nad tem zakonom ni ničesar.

Neizogiben je boj, spreminjajo se pa oblike boja, spreminja se karakter in cilj. Kakor se spreminja oziroma razvija in spopolnjuje človek, tako se spreminja in zboljšuje njegov boj; spreminja se orožje in spreminjajo se svrhe ter cilji boja. In zadnje je najbolj važno.

• • •

Strašen je bil boj v pretklosti in strašen je deloma še — danes. Človek živi na svetu kakih tristo-tisoč let. Natančnega števila ni, toda biologi in geologi so edini v tem, da človek se je pojavil v začetku četrte dobe; od tega časa je preteklo najmanj pol miliona let.

Boj prvega človeka je bil boj z živalmi. Takrat je človeštvo živelo na drevju. Na zemlji so takrat še gospodarile zveri. Minila so tisočletja in tisočletja predno se je v revnih možganih primitivnega človeka razvilo toliko razuma, da je odkrnil kos drva in z istim oplazil napadajočo zver in da je pobral kamen ter ga zagnal v sovražnika. Minila so zopet stoletja in stoletja, predno je v primitivnem človeku zaiskrila prva misel, da je na kos drva z ličjem privezal kos surovo obdelanega kamna in si tako ustvaril prvo orožje, s katerim je premagal zver. Ko je človek enkrat to dosegel — da je namreč zamenjal golo pest z gorjačo in s kamnom — tedaj se je v človeštvu izvršila prva socialna revolucija; pričela se je nova epohalna doba.

Ko je človek pričel rabiti kamnito orodje, tedaj je premagal živali — dasiravno — ne še vseh. Zapuстил je gozdna bivališča in se selil v skalnate jame na visoke hribe, ki jih je utrdil. Selil se je na plitva jezera in močvirja, kjer je zabil kole v dno in gori postavil kolibe. Med tem pa ko se je na eni strani še vlekel boj z bolj krvoločnimi živalmi — z živalmi, ki danes ne eksistirajo več — pojavil se je na drugi strani drugi boj — boj človeka proti človeku.

Človek v kamni dobi, ali takozvan jamski človek, je položil temelj prvi, najprimitivnejši družini, pravzaprav jati. V jatah se je človek selil, iskal plena in živeža ter skrbel za naraščaj. In tako se je zgodilo, da se je jata srečala s tujo jato; nastala je tekma; rodila se je zavist in mržnja — človek se je dvignil proti človeku.

V prvi dobi, ki je bila najdaljša, je bil boj za obstanek med človekom in živaljo. V drugi dobi, katera sega kakih deset tisoč let nazaj, se je pa vnel

boj v človeštvu samem zopet za obstanek. In ta doba — ta boj živi še danes, dasiravno je že pri koncu.

V kameni dobi je gospodarila tista jata ljudi, ki je bila najmočnejša po številu in ki je imela najboljše bojno orodje. Danes — v dobi elektrike — gospodari tista jata — država ali razred — ki ima največ oboroženih mož, največ kanonov in oklopnjač. Morilno orodje se je sicer spremenilo, iz barbarskih jat so nastala plemena in narodi — ali boj je isti, brutalen, barbarski. . . . človek še živi v barbarski dobi.

Barbarskega človeka je pa čakalo še drugo prokletstvo. Ko je v začetku druge dobe pričel človek misliti in opazovati stvari okrog sebe, postal je uboga žrtva svoje umske revščine. Opazoval je solnce po dnevi in jasno nebo z luno in zvezdami ponoči; opazoval je premikanje oblakov; gledal je dež; čutil potres; zrl na bruhaajoče vulkane; videl je blisk in s trepetom poslušal grom in treskanje strele.

Vse to je bilo za barbarskega človeka nekaj nerazumljivga in tajnega — nekaj, česar ni mogel zapopasti. In tako je vse te prirodne prikazni, naravne elemente, pripisal neki supernaturni sili, ki je več kakor on, človek. Tako je barbarski človek ustvaril vero, ustvaril si je boga in bogove, hudobea in hudiče. Ustvaril si je bogove iz blata, kamna, lesa — ustvaril je nevidnega boga v oblakih, kateri je po njegovi revni domišljiji bliskal in grmel. In tem bogovom — produktom svojih rok in revnih možgan — je davni človek hlapčeval z nepopisnim strahom; molil jih je in žrtvoval jim življenja svojih soljudi. Kar je videl in užil dobrega in lepega, to je prišlo od boga; kar je pa občutil slabega in mučnega, bilo je od hudiča — in tako se je v njem križal neprestan boj med dobrim in hudobnim malikom. Kakor je bil tedaj človek še barbarski in divji, tako so bili njegovi bogovi barbarski in divji. Kakor je človek klal človeka, tako so bogovi klali bogove. Ena jata, eno pleme je imelo svojega boga in drugo pleme zopet drugega. Plemena so se klala med seboj v čast in slavo njih bogov. . . .

In tako se kolje človeštvo še danes. Prokletstvo, katerega si je naprtil na pleča barbarski človek pred več kot desetisoč leti — morda še pred 25 tisoč leti — nosi še danes večina ljudi. Praznoverstvo, produkt primitivnih možgan, je dvojček bratomora in sin barbarizma. Dokler bo človek hlapčeval lesenim, kamnitim, kovinskim in naslikanim malikom tako dolgo bo tudi zmožen pobiti sočloveka. Boj človeka proti človeku in praznoverstvo sta si brata.

Ali — že se svita.

Človek je že davno premagal živali. Premagal je celo vrsto prirodnih elementov. S tem je premagal tudi dober del svojega praznoverstva. Podvrgetel si je blisk in soper. Premagal je morje; podvrgetel si je suho ozemlje. Velikanski je napredek, ki ga je izvršil še vedno barbarski človek zadnjih par tisoč let — zadnjih par sto let in zadnjih par let!

Zdaj živimo ravno nekako na razpotju ko se človeštvo odpravlja iz druge dobe svojega večnega boja v tretjo dobo. To bo doba prave civilizacije. To

bo doba, ko se bo človek boril z razumom za odpravo bratomorstva in proti praznoverstvu, kolikor ga še ostaja iz dobe barbarizma. To bo doba, ko se bo človek boril z umom, s svojo inteligenco za materijalno blagostanje človeštva in za raziskavanje znanstvenih resnic v povzdigo svojega blagostanja. To bo boj bodočnosti.

Da — na razpotju smo.

Čeprav je človeštvo še oboroženo do zob — čeprav še vliva kanone in morske velikane — čeprav še moli kamnite, lesene in kovinske malike — čeprav še človek izkorišča in mori človeka — vse to bo minilo. Človek bo našel prvo srečo v pravični ureditvi socialnih razmer. Današnji razredni boj je izraz iskanja te sreče. Zemlja je silno bogata tako bogata, da lahko preživi stokrat več ljudi kakor jih je na celem svetu. Treba je le, da se človeštvo organizira v družbo delaveev in da vsakdo v polni méri uživa sad svojega dela. Ko človek enkrat to doseže, da socializira zemeljska bogastva, delo in produkt, tedaj bo konec bratomorstva. Človek bo potreboval človeka pri delu, pri graditvi in kot tak bo mu vsakdo brat in prijatelj. Bodoči človek bo poznal le eno domovino in ta domovina bo celi svet; človeštvo bo ena družina. Vsled tega bo vojna nepotrebna, morilno orodje bo romalo v muzeje in s tem bo konec barbarske dobe človeštva.

Človeštvo se povspenja iz našega planeta v vsemir na tuje svetove — povspenja se z mislijo z umom. Nekoč je človek mislilo, da so bogovi same radi "lepšega" okinčali nebo z nebrojnimi iskrami — zvezdami. Svetopisemska pravljica o "stvarjenju" pravi, da je bog ustvaril solnce; luno in "še zvezde povrh".

Tak je bil nazor barbarskega človeka glede vsemirja, ki ga ni razumel. "Še zvezde povrh"! Revni "modrijan", ki je to zapisal, ni znal, da je milione zvezd, ki so bilionkrat večje od našega solca, da so te "zvezdice" v obliki mogočnih planetov in ogromnih solne plule po vsemirju preden se je porodila naša zemlja in da je naša zemlja v primeri z drugimi svetovi neznamenita zvezdica — droban prašek. Kako bi vedel? Danes pa ve! Danes ve, da je naš svet le atom — malo manj kot nič — v brezkončnem vsemirju in on — človek — je še milionkrat manjši atomček — majhen v vsemirju, toda velik v svoji umstveni sili, ki more že toliko zapopasti. Človek je pogledal v vsemir, ne s svetlim strahom ali z naivnostjo, temveč s kritičnim očesom skoz teleskop in zazrl je doslej neznan čudesa; zazrl je svetove in svetove solca in solca, svetove polne življenja in mrtve svetove, kakor bo enkrat naš svet. Z' revnimi, primitivnimi pripomočki, kakoršne ima še danes, je spoznal le majhen del vesoljnega žitja, čegar del je on.

Človeštvo je še mlado v svojem razvoju. Človeštvo je sedaj v tisti dobi, ko se poslavlja od svojih otroških let — kakor dvanajst ali štirinajstleten dečko. Človeštvo je zdaj še v dobi, ko ne ve, dali bi še nosilo kratke hlačice ali bi obleklo dolge, mo-

ške hlače. Človeštvo še ni užilo življenja . . . Kaj razume o življenju in kaj ga užije dvanajstletni otrok? V glavi se mu sicer že porajajo pametne misli, nekaj snuje in razmišlja o bodočnosti, toda srce ga le še vleče nazaj k — igračam, v brezskrbnost in v lepe sanjarije. Tako je s človeštvom vobče — še ljubi igrače, fantazije.

Toda človeštvo bo nekega dne pameten mladenci in potem dozorel mož. In razlika med sedanjim otroškim in bodočim dozorelim človeštvom bo ista, kakor je med otrokom in tridesetletnim možakom. Človek bo živel še milione let, ako učka svojo stardost kakor mu je določeno po zakonu razvoja.

Velikanska je bodočnost, ki se odpira človeštvu, velikanska in krasna. Ni si mogoče misliti napredka, blagostonja, sreče, silnih razkritij in odkritij — sadov najrazvitejših možgan — ki leži pred nami. Kakor se opičjemu človeku pred tristoletno leti ali barbaru pred nekaj tisoč leti ni moglo niti sanjati o napredku naše dobe — o železnici, parobrodu, aeroplanu, brzojavu, kinematografu, neštevilnih strojih in o Panamskem kanalu — tako se ne more danes nam niti sanjati o napredku bodočega človeka. In razlika med bodočim pa današnjim človekom bo večja kakor je med današnjim in nekdanjim opičjim človekom.

Ko zremo danes na okamenine in izkopine, ki nam govore o življenju in običajih davnih rodov in plemen — s kakim pomilovanjem ogledujemo vse to in kako veseli smo da tistih časov ni več. Le počasi! Ko bo bodoči človek zrl na ostanke današnje "prosvitljene" dobe ohranjene v muzejih ali kjeržebodi, ne bo samo pomiloval "civiliziranega" človeka iz dvajsetega stoletja, temveč ga bo prav pošteno sram, da je potomec takih prednikov. Sram ga bo!

Imena Napoleon, Aleksander Veliki, Cezar itd., ki jih svet danes še proslavlja kot "slavne može" — odnosno današnji zgodovinarji — bodo v dobi civilizacije pozabljeni. V bližnji bodočnosti se jih bodo ljudje še spominjali kot največjih človeških klavcev iz barbarske dobe toda tekom tisočletij bo krvava zgodovina današnje barbarske dobe ravno tako pozabljena, kakor je danes pozabljena zgodovina raznih bojevitih indijanskih rodov, ki so živeli pred tisoč leti v Ameriki.

Kadar človek konča boj proti človeku, odstrani bedo, zagotovi sebi in potomcem življensko eksistenco — tedaj se začne prava civilizacija. Tedaj bo človek porabil svoje misli, svoje umske sile, da izboljša in izpopolni pripomočke eksistence, da poveča svojo znanost. Bodoči človek bo premagal praznovrstvo popolnoma in premagal bo telesne bolezni, kajti oboje izvira iz neznanja. Takrat nastopi zlata doba človeštva.

V nepopisno višino dvignil se bo mogočni ženijski umsko perfektnega človeka. Iznašel, razkril, odkril bo stvari in korist celemu človeštvu, o kakoršnih danes nima nihče pojma. Noben bog, kar jih je še do danes naslikala domišljija otročjega, barbarskega človeka — nima niti milionski del tiste veličastvene

sile, tiste popolnosti in dovršenosti, kakoršno bo imel bodoči človek, ko doseže vrhunec svojega razvoja. Naš planet, kateri se nam zdi grozno velik, bo srečnemu, bodočemu človeku kmalu premajhen, preozek in predolgočasen. Silil bo naprej in želel bo povspeti se v vsemir na druge svetove, šel bo naprej in naprej . . . To bo njegov boj. Vzvišen, krepičen in sladak je boj bodočega človeštva.

Večni boj. Boj preteklosti in sedanosti je trpljenje in muka, — boj bodočnosti bo užitek in sreča.

Gospodarska in socialna vprašanja v Sloveniji.

(Konec.)

Treba bi bilo tudi pri nas uvesti periodično seponavljajoče industrijske konference, kakor jih prirejajo na Angleškem, v Ameriki, v Nemčiji in v Avstriji. Kljub razrednemu nasprotstvu med industriji in delavci se ne dá tajiti, da bo treba zlasti v naši pretežno agrarni državi v mnogih primerih skupnega nastopa, da bo povdarek večji. Pomanjkanje neobhodno nujnih sirovin in pomanjkljivi železniški promet sta danes največja nevarnost za obstoj in napredek naše industrije in obrti vobče. Mezdno vprašanje je spričo teh težav in naraščajoče draginje, ki postavlja gospodarstva tisočeri rodov na glavo, vredno, da pride v javno diskuzijo družbe. Nevarnost gospodarskega poloma in socialne anarhije je spričo agrarne mentalitete — če jo smem tako imenovati — zelo velika. Treba bo skupnega napora vseh sil, da se reši naša podjetja in obrate popolnega gospodarskega ruina.

Če hočemo torej ustvariti nove možnosti dela in zaslužka, je treba najpoprej ustvariti pogoje za veselje do dela. Velikokrat se bere in sliši, da nihče ne ve več delati. Nekaj je resnice na tem. Vprašal pa bi rad, kdo je dal in še daje takšne zglede? Ali ne mar ravno tisti meščanski ljudje, ki res nič ne delajo, pa imajo kljub temu velike dohodke od odiranja delavcev, od verižništva in od neizmerne dobičkar-ske samogoltnosti?

Z delom pa je mogoče ob razumevanju težkega položaja, v katerem se nahaja vse naše gospodarstvo, tudi odpreti nove vire zaslužka in dvigniti tako zelo nam potrebno produkcijo. V ta namen pa nam je potrebno poleg vsega zlasti tudi izvežbanega in izkušenega tehničnega osebja ter visoko kvalificiranega delavstva. Vsega tega imamo doma premalo. Treba nam bo vabiti take ljudi iz inozemstva, zlasti iz bližnje Avstrije. Naša birokracija je vse polno teh ljudi izgnala iz naših krajev, večkrat brez resnične potrebe. S tem se je za nemalo povišala tudi naša gospodarska pasiva.

Dosedanje vire zaslužka od industrije in obrti je treba za vsako ceno vzdržati. Pa ne samo to: treba je poiskati in odpreti tudi nove studence dela in blagostanja.

Mezde in plače.

Slaba in malovredna valuta, v svojih eksistenčnih pogojih ogrožena industrija in obrt, splošni padeč produkcije in še to in ono — neprestano izziva

mezdne krize. Kapitalistični mezdni sistem je postal vsled nestalnega gospodarskega in političnega kaosa še zamotanejši. Plače in mezde so višje nego so bile kdaj in vendar ne zadoščajo niti za najskromnejše življenje. Nikoli nikjer ni pregleda o tem, kaj rabi delovni človek za svoje preživljanje. Na eni strani ljudje, zlasti tisti, ki se bavijo s trgovino, ogromno veliko zaslužijo, na drugi strani pa se ti, ki so navezani na mezde in plače, vedno bolj pogrezajo v siromaščino.

Če bi se tu hotelo vpostaviti vsaj nekako začasno ravnotežje, bi bilo treba v vseh poklicih in strokah ugotoviti temeljne plače in nov eksistenčni minimum. Na nje pa bi bilo treba nasloniti doklade, katerih višine bi se ravnale po vsakdanjih cenah civilskih potrebščin. Tako bi se moglo ustvariti nekakšno ravnovesje med dohodki in izdatki delovnega ljudstva. To delo, težko in zamotano, bi mogle izvršiti le posebne mezdne in plačilne komisije, katerih izreki (razsodbe) bi imeli izvršilno moč.

V ozki zvezi s tem je nujno potrebna finančna reforma ter oddaja premoženja.

Važno je tudi vprašanje prometa, zlasti s tistimi deželami in pokrajinami, iz katerih moramo uvažati potrebne nam predmete, predvsem živila. V tem pogledu je vsaka samovoljnost posameznih dežel in pokrajin škodljiva. Gospodarski emporij, na katerem delamo in živimo, mora biti čim širši, da je več zraka in gmotno življenje znosnejše. Le smotrena in velikopotezna gospodarska politika more ustvariti boljše gmotne pogoje za obstanek ljudstva. Ta politika mora biti dandanes socialistična, mora pritegniti vse doslej speče delovne sile k produkciji in ustvarjanju. Izločiti se mora iz gospodarskega telesa pijavke in trote ter položiti temelj enakosti dela in enakosti užitka med ljudmi.

Delavci bodo le tedaj šli z veseljem na delo, kadar bodo vedeli, da njihova eksistenca ni ogrožena in da ima delo tisto veljavo, ki mu pristojni po naukih socializma.

Naša delavska rezerva.

Popolnoma nenačet je pri nas še problem delavstva na kmetih.

Ta kategorija delavstva je zelo raznovrstna; tu sem spadajo ne le kmetiški posli in dninarji, mali obrtniki po vaseh in trgih, temveč tudi mali posestniki in viničarji. Posestniki, ki imajo premalo zemlje, da bi se moglo preživljati le od dela na njej, spadajo v delavski razred. Za to kategorijo delavstva se doslej ni nihče veliko menil, nihče mu ni nudil izobrazbe in le malokdo se je zanimal za žalostni gmotni položaj teh ljudi.

Delavske zaščitne postave niso veljavne za te mnogobrojne tisoče trpinov. V slučaju bolezni so prepuščeni sami sebi. V starosti, po delapolnem življenju, so nakazani na tujo miloščino. Njihovi zaslužki njihove mezde in dneve — vse je odvisno zgolj od uvidenosti in dobre volje gospodarjev, pri katerih se uđinjajo. Kot konsumentu so hvaležen plen grabežljivih trgovcev na kmetih. Ta delavska kategorija je pri nas, zlasti v Sloveniji, najštevilnejša in živi v neznanski beli in v pozabljenju. To je tista

naša neizčrpna rezerva za veliko inndustrijo in pa za druga težka dela. Iz nje prihajajo brezkončne vrste naših izseljencev, iščočih delo in zaslužek po vsem svetu, pri vseh mogočih gradbah, v rudokopih in pri plavžih. Ti ljudje niso nikjer doma, nihče nikjer jih ne prizna, oni so plen svetovnega kapitalizma.

Doslej ta številna delavska kategorija doma še ni pritegnjena k smotrenemu produktivnemu delu. In vendar leži v tej delavski rezervi velikanska produktivna sila, doslej le deloma porabljena. Kdorkoli in kjerkoli na svetu rabi cenenih in vstrajnih moči za težko delo, pride k nam po nje, kakor pride trgovec po mrtvo blago.

Kaj predvsem potrebuje ta delavska množica od svojega doma:

1. Potrebuje svojo lastno stanovsko organizacijo, ki bo v njej zbudila čut in smisel za solidarnost delavskega razreda.

2. Od države potrebuje delavske zaščitne zakonodaje. V prvi vrsti rabi bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje in zasiguran eksistenčni minimum.

3. Rabi več zemlje, ki bi pravičnejše razdeljena, bila boljše obdelana in bi torej mogla lažje preživljati delovno ljudstvo.

4. Potrebuje več in boljših prilik zaslužka. Dokler je naša industrija še malo razvita, bi se morale pospešiti javne gradbe, kakor na primer nove železnice, ceste, vodni kanali itd.

Zato je zlasti v takozvanih "pasivnih" deželah razvoj industrije važen, pa tudi mogoč, dokler je doma na razpolaganje tolikšno število delovnih sil.

V največjem interesu vsega našega narodnega gospodarstva je, da se tej številni delavski kategoriji omogoči eksistenco doma in se njene velike delavske produktivne sile vporabijo v domovini.

Ta številna delavska kategorija je že pred vojno reševala naše narodno gospodarstvo s svojim silno pridnim delom — v tujini, zlasti v Ameriki. Veliko milijonov denarja, trdo prisluženega in prihranjenega, je pošiljala v svoje domače kraje. Toda največje dobičke od nje so imeli tuji kapitalisti. Oni so v svoj prid izrabili njih delovne sile za nizke mezde. To našo delavsko armado je treba zbrati in jo smotreno voditi na produktivno delo. Tu čaka državo velika naloga. Ona mora šele ustvariti predpogoje za vse to.

Z resnim delom in pravim socialističnim duhom je mogoče razdrmano gospodarstvo zopet vpostaviti, omejiti bedo, revne in uboge zaščititi in ljudstvu dati pravico.

Najlože je čitati časopise, ki prinašajo takozvano lahko čtivo, vesti o umorih, o žoganju, o paradah, plitke šale in podobne reči. Nič ni treba pri tem napenjati možganov, nič misliti. Ampak delavci bi se morali vprašati, koliko koristi jim prinaša tako čtivo, pa bi bilo manj vzdihovanja, da so socialistični članki "pretežki". Delavstvo hoče vladati svet; brez inteligentnosti se pa nič ne vlada. Lahko se pravi, da vladajo kapitalisti krivično, ne more se pa reči, da vladajo brez znanja in preudarka.

Osebna svoboda.

Kdo izmed nas še ni slišal argumentov o "osebni svobodi", ki jih kaj radi ponavljajo nekateri "svobodomisleci" stare šole in pa zagovorniki kapitalističnega razreda? Beseda sama na sebi se sliši zelo lepo in je mikavna, in če ne bi bilo ničesar po sredi, bi se ž njo sprijaznil lahko vsak človek. Ampak tukaj je "če".

Zagovorniki sedanje družbe nam pripovedujejo na dolgo in široko, kako je "osebna svoboda" potrebna za iniciativo, brez katere je vsak družaben napredek sploh nemogoč. "Osebna svoboda" je — pravijo — tista gonilna sila, ki žene svet, da ne zastane v svojem tiru; osebna svoboda je certifikat, s katerim se izkažeš, kaj je v tebi.

In odsev te "osebne svobode" je takle:

Kadar vlagajo kapitalisti v svoja podjetja denar in iščejo-trgov, delajo načrte za nadaljni razvoj svojih industrij — kar pomeni povečanje dobička in zato hočejo biti v teh načrtih in pri teh podjetjih popolnoma "osebno svobodni"; kadar so postavili svoja podjetja in iščejo delavcev, ki naj producirajo, da bo dobiček mogoč, ko izbirajo delovno moč, kakor se jim zdi primerno, češ, da imajo tudi delavci svojo "osebno svobodo" pri tem izbiranju, in lahko delo vzamejo ali pa ga pustijo, hočejo biti "osebno svobodni"; in kadar pride v poštev delavska plača, odločajo to plačo v smislu svoje "osebne svobode". Da je taka "osebna svoboda" vedno v konfliktu z "osebno svobodo" drugih — to je tistih, ki prodajajo svojo delovno moč, ni treba posebej razlagati. Več ali manj je okusil te konflikte "osebne svobode" že vsak delavec. In ker je temu tako, je treba kratkoma konstatirati, da absolutne osebne svobode — take, ki bi bila resnična svoboda — ni. Ni je danes ne pri kapitalistih, niti pri delavcih. Tudi pri srednjih slojih je ni.

Če pijem ali ne pijem, če kadim ali ne kadim, če hodim na sprehod ali ne hodim na sprehod, je to za tok življenja in za razmere, ki mi odločajo to življenje, v glavnem vseeno. Toda drugače je, ko pride v poštev svoboda, ki se tiče gospodarskih razmer posameznika. Če nimam dela — nimam zaslužka; in če nimam zaslužka, tudi nemorem računati na udobno življenje, ne morem računati, da mi bo delalo kajenje, pijača ali sprehod kakšno naslado. Ampak osebno sem svoboden kakor ptič, ki leta po zraku! Ali kaj pomaga taka "osebna svoboda", če me pa želodec in telo opominja, da vendar le nisem tako svoboden, kakor to morda na zunaj izgleda.

Osebna svoboda brez gospodarske svobode ne pomeni nič. Mesto osebne svobode iščem sreče, brez katere tudi tista svoboda, ki jo morem imeti v družbi, kateri pripadam, in v kateri ne morem biti na svojo pest nihče absolutno neodvisen, ne morem uživati.

V kapitalistični družbi mi ti pogoji za srečo, ki naj bi bila izvor blagostanja, niso zasigurani, ker je vsa industrija, ves tok življenja, pod kontrolo privatnih interesov in sem le plačan najemnik, katerega

privatni interesi lahko vsak čas odslovijo in zapro vrata do kruha poleg mene tisočem.

Če imam iskati kje svobodo, jo v osebni svobodi ne morem najti, ker te "osebne svobode" ni; pač pa jo najdem lahko sorazmerno v osvoboditvi človeštva izpod gospodarske odvisnosti tistih, ki si to svobodo prisvajajo za se. Tista "osebna svoboda", o kateri govore danes kapitalisti in njihovi zavedni ali nezavedni zagovorniki, ne osvoboduje, ampak zaslužuje; ne povzdiguje, temveč potlačuje. Socialisti so oprezni, pa se ne vdajamo iluzijam pesniške ali fantastične svobode, za katero se skrivajo danes v eni ali drugi barvi privatni interesi.

Če vem, da bom imel v socialistični družbi možnost razviti s svojim delom ali s svojimi študijami vse tiste možnosti, ki so v meni; če vem, da bom imel zato tudi vse pogoje, ki jih potrebujem za življenje, ne bo moja osebna svoboda, v kolikor more priti v poštev, s tem prav nič prikrajšana, ampak povečana. Prikrajšana bo ta osebna svoboda le tiste vrste ljudi, ki danes pod njenim plaščem izkoriščajo svoje soljudi. Za odpravo take "osebne svobode" pa ne bo jokal nihče drugi, kakor tisti, ki ne mislijo pravično.

Kadar govorimo o svobodi socialisti, mislimo pri tem na gospodarsko neodvisnost posameznika — kar je mogoče le v socialistični družbi — iz katere mora izvirati vsa druga svoboda.

—č.

Delavska zavest.

Nihče ne more biti izveličan proti svoji volji. Že Marks je dejal, da more biti osvoboditev delavskega razreda le delo delavstva samega. Kakor je ta beseda preprosta, tako je vendar globoka in pomenljiva. Spoznanje te resnice je prvi pogoj, da more delavstvo sploh priti do boljših razmer in končno do osvoboditve.

Enostavna je ta resnica, ker je jasno kakor beli dan, da ne bo kapitalistični razred prostovoljno opustil svojega privilegirane položaja v družbi. Najde se tudi lahko posameznik med kapitalisti, ki spozna krivičnost sedanjih uredb in čigar sree je tako mehko, da ne prenese večnega pogleda na tuje trpljenje. Mogoče je, da se tak posameznik odreče koristim, ki mu jih daje njegov položaj; mogoče je celo, da se pridruži zatiranim in jim pomaga v boju proti svojim lastnim razrednim tovarišem. Ali taka izjema ostane izjema in ne more imeti globokejšega pomena.

Kljub takim — jako redkim — izjemam ostane neizpremenljivo pravilo, da pospešuje vsak razred svoje interese. Kakor pač more in zna. Ali večinoma se mora priznati, da znajo to kapitalisti bolje od delavcev. Posebno pri nas. Kdor jim to zameri, je slep. Če poženeš volka med ovce, pa pričakuješ, da jih bo pasel in branil, s sam kriv, ako nankrat ne najdeš več črede. Volk se mora hraniti z ovčjem mesom, ker je tako ustvarjen. In kapitalizem vsepovsod vlada. Kdor pričakuje od kapitalizma, da bo sam iz krščanske ljubezni, iz moralnih

ozirov ali iz čuvstvene potrebe spravi izkoriščanje s sveta, je popolnoma enak gospodarju, ki nastavlja volka za pastirja.

Delavstvo se ne sme zanašati na tujo ljubezen, ne na tujo pomoč; njegova osvoboditev mora biti le njegovo lastno delo.

Ali da se more izvršiti tako delo, je treba predvsem prave delavske zavesti. Resnica ni vedno prijetna, ali koristna je na vsak način bolj kakor slepljenje. Zato je treba povedati, da je delavske zavesti pri nas vse premalo in zaradi tega so uspehi delavstva pri nas mnogo manjši kakor drugod.

Kaj je glavna vsebina delavske zavesti? Da sem delavec in ne gospod, to uganem kmalu. Ali to še ni nič in ne pomeni nič. Treba je že tudi poznati svoj položaj in vedeti, kaj vse tiči v besedi "delavec."

Vem, da sem delavec. To se pravi v sedanjih družbi: Človek sem, s katerim delajo drugi, kar se jim ljubi. Če hočejo drugi, dobim kruha, pa ga moram drago plačati s svojim delom. Koliko mi dajo kruha, to je njihova volja. Če hočejo, mi sploh ne dajo kruha ne pristrešja, ne obleke. Spode me lahko od svojega vodnjaka, zabranijo mi sestri v senco njihovega drevesa. Svoje delo jim smem ponujati, oni ga ne morajo sprejeti. Dvoje zdravih rok imam. Lahko delam in hočem delati. Kaj počneš s svojimi zdravimi rokami, če ti ne rečejo: Tukaj delaj za nas!? Danes si v tovarni ali delavnici. Ali veš, če boš jutri še tam? Morda ustavijo stroje, morda napravijo iz tovarne kasarno, morda pripelejo kulijske s Kitajskega, ki bodo ves teden delali za ono plačo, za katero delaš ti en dan. Pokažejo vrata tebi in tvojim tovarišem. Pa vzemi popotno palico v roko in hajd po svetu! Kjer potrkaj, skomizgaj in odgovore: Ni dela! . . . Hajd naprej po svetu!

Delavec sem. Nedostojen je moj položaj. Večno ponižanje je moj delež, neprenehoma moram držati klobuk v rokah, vsakdo me meri od glave do nog. Nikoga nisem okradel, nikogar oropal, pa je vendar, kakor da imam pečat na čelu. Tudi če plačam, nimam prostora pri oni mizi kakor drugi. Človek sem, pa vendar ravnajo z menoj, kakor da jim nisem enak.

Skloni glavo, jecljaj in moleduj, poklekaj, pa si še sam reci, da si slabši od drugih in da je prav tako — če si hlapčevska natura. Prav ponižen bodi in lepo se zahvali za vsako breco, ki jo dobiš, pa ti dajo morda včasih dobro besedo in poreko: "No da — hm, hm" . . . zakaj včasih potrebuje njih profit tvoje roke.

Kdor pa je pravi delavec, se mu bo duša uprla zoper to zapostavljenost in ponižanje. Zakaj v njegovi glavi je še druga zavest.

Delavec sem; delam. Vi jeste in pijete, ali jaz vam pridelavam, jaz pogrinjам Vašo mizo, ki sem vam jo stesal v vaši hiši, ki sem vam jo sezidal. Vi se oblačite lepo in toplo pa prezirate mene, ki hodim v cunjah; ali jaz sem izdelal fino suknjo za vas, jaz sem vam urezal in sešil elegantno obleko. Vi se vozite po svetu, sedite v spalnem vagonu kakor doma; ali jaz stojim na stroju, pri ogibalu, v

tunelu. Vi nalagate tisočake v bankah, ali jaz moram v tovarnah izpreminjati surovine v blago, ga nakladati v vaša skladišča in ga voziti na trg, da postane iz njega denar, s katerim vladate in gospodujete in me vnovič izkoriščate.

Tako govori delavska zavest.

Ponižan sem in potlačen, ali po krivici. Zaslužnjen sem, ali ne manje vreden od drugih. Moja roka je potrebna vsemu človeštvu, ona sodeluje pri vsem, kar se ustvarja, ona je najvažnejši instrument za izdelovanje vsega, kar zahteva življenje. Ali kar naredi ta roka, uživajo drugi, ki so se naučili lenuhariti; in ker uživajo, me prezirajo in smatrajo sebe za višje, boljše, plemenitejše.

In delavska zavest vprašuje: Ponižan sem — mar naj se ponižujem še sam? Moja vrednost mi daje pravico, da zahtevam enako življenje, pravo življenje, ki ni umiranje od rojstva do groba. Branijo mi tako življenje. Mar naj zato vdan v voljo zatiralčev in sklonem tilnik prostovoljno pod njegovo peto?

Trpim, ker sem slab. Ali trpljenje ni moja volja. Kje je moč, da se ga rešim?

In delavska zavest odgovarja: Na milijone nas je, onih tam pa je peščica. Na milijone nas je in silna je naša moč, če jo zberemo. Stotisoč potočičev naj se zlije v eno reko, pa bo mogočna, ne le da bo gonila mline in nosila ladje, ampak si bo odpirala sama pot. Veličastna bo, silna in krasna, in noben pritlikavec je ne zajezi.

Delavec, ki nima te zavesti, je pomilovanja vreden in sam je kriv, da je ponižan in zaničevan. Kdor jo pa ima, bo delal in pomagal, da se združi veletok, ki preobrazi svet.

Socializem kaže delavstvu, kakšna je moč njegovega nasprotnika za to, da more proletariat organizirati svoj boj proti kapitalizmu in ga uspešno voditi. Kajti če se hočem bojevati, moram poznati nasprotnika in njegovo moč, to je njegova sredstva in njegove metode. Po teh se mi je namreč ravnati. In nasproti mu moram stopiti na tistem bojišču, na katerem ga najdem.

Če ima kapitalizem politično moč, pa me z njo tepe, ovira moj razvoj, onemogoča mojo organizacijo, tedaj je logično, da se mora proletariat postaviti tudi politično na svoje noge in si osvojiti moč na tem polju; kajti to je eden izmed pogojev končne zmage.

S politiko prodira kapitalizem neprenehoma v področje delavskih pravic. Politika je lahko grda reč, če je v grdi službi, in dobra, če je v dobri službi. Politika kapitalistov je v službi potlačevanja in izkoriščevanja; politika delavstva je v službi gospodarske in kulturne povzdige delavstva, in bo pomagala končni osvoboditvi in odpravi razrednih interesov in s tem razredov samih.

Kierkoli se človek bori za pravico, resnico in svobodo, je naš sobojevnik. Če je poražen, smo mi poraženi. Če zmaga, je to tudi naša zmaga. Vsi borci za pravičnejši družabni red vseh dežel smo bratje z enim ciljem.

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ.

(Nadaljevanje.)

II.

Nekaj časa ni bilo za Grabiča navadnega dela. Nabori "delavoljnih delavcev" so prenehali in Grabič je pomagal v pisarni. Bilo je le neznanatno pomožno delo, ki ga je opravljal in začetkoma je bil nezadovoljen. Kmalu je pa spoznal, da bi se tukaj lahko marsičesa naučil, kar bi mu utegnilo pozneje koristiti. Uslužbenec je bil, toda če naj se kdaj izpolnijo njegovi upi, mora postati sam svoj gospodar. Odprl je oči in dobil nekoliko vpogleda v poslovanje družbe in v njene zveze. Vse je skušal zapomniti in začel si je zapisovati razne reči.

Nekega dne se je nenadoma spomnil na Hattonville.

"Res, kaj pa je s stavko v Hattonville?" je vprašal šefa.

"O, to! — Ta je razbita. Pravzaprav ni bila velika reč. Po mojem mnenju je bilo vse odločeno tisti večer, ko se je razvil na ulici prvi pretep. Oblasti so tedaj spoznale, na katero stran se jim je postaviti, da ohranijo v mestu mir. To je bilo dobro, zakaj nihče ni mogel izza tega očistiti pristranosti gospodu Radkorju, ki je župan, obenem pa tudi ravnatelj podjetja. Ko so potem začeli prihajati naši ljudje v večjih skupinah, je stavkarjem kmalu upadel pogum. Kaj naj bi bili sploh počeli? Izkušeni niso imeli, in kdor ni za boj dobro pripravljen in v boju izurjen, ne sme pričakovati zmage. Tam bo sedaj dolgo mir in naročil ne bo od tam kmalu za nas."

"Torej delajo sedaj naši ljudje tam?"

"Naši ljudje . . . ? O, vi mislite — hm, imenujete jih lahko, kakor sami hočete . . . Da, nekoliko jih je ostalo tam, ker so bili nekateri stavkarji trmastí in so odšli. Sicer pa to sploh ni naša stvar. Včasí se zgodi, da ostanejo vsi stavkokazi, toda to so redki slučaji. Marsikatera stavka se ni bi nikdar uravnala, če bi podjetje zahtevalo, da se odvržejo vsi prejšnji delavci v korist novih."

Grabiču je lezlo nekaj neprijetnega po hrbtu. Nič rad ne bi srečal ljudi, ki jih je bil nabiral za Hattonville z mikavnimi obljubami in zdelo se mu je nepošteno puščati na cedilu delavce, ki so priskočili v težkem času na pomoč, pa dajati prednost puntarjem.

Polglasno je pripomnil:

"Na ta način mora priti čas, ko ne bo več mogoče dobivati delavcev za tako delo."

"Vem, kaj da mislite, pa se motite. Skebi ne iščejo dela. Vsak podjetnik ve to in je vesel, če se jih iznebi. To vedo tudi sami. Razbijati stavke je njih poklic. Nebojte se, da se zmanjka takih ljudi."

"Tisti, ki sem jih poslal v Hattonville, so skoraj vsi mislili, da gredo na stalno delo," je odvrnil Grabič.

"To je izjemen slučaj. Saj menda tudi niso vedeli, da jih pošiljate v kraj, kjer je stavka. Ne vem, koliko bi jih bili dobili, če bi jim bili povedali to."

Grabič je molčal. Njegov in njegove družbe posel se mu je prikazal v nekoliko drugačni luči, kakor dotlej. Nekaj ni bilo prav, toda to je bolj čutil kot razumel. Kaj naj bi tudi koristilo iskanje jasnosti, ko ni v ničemer vse prav? Ljudje pa smatrajo prav to za prav, kar delajo. Nikogar še ni srečal, ki bi bil obsojal svoje ravnanje in mislil, da je napačno; edina izjema je bila s Hrvatom, in ta je takoj krenil v drugo smer, ko se mu je zazdelo, da je na krivi poti. Tudi on je menda sledil le svojim občutkom, kajti kdo naj pove, kdo določí, katera pot je v vsakem slučaju prava, katera pa kriva? . . .

Pol ure pozneje, ko je bil šef odšel, ga je Milliceni, neke vrste tajnica, nenadoma vprašala:

"Mister Harwich, ali ne mislite, da Vas delo umori?"

"Kakšno delo?" je vprašal. "Saj ne delam skoraj nič."

Harwicha so ga klicali vsi v pisarni in sprejel je to ime, ne da bi se več spominjal, kdaj da se je bil pokrstil.

"Vendar je delo vaše vse. To ni dobro. Človek otrpne pri tem. Zakaj ne greste kdaj na kakšno zabavo s svojim dekletom?"

"Z mojim dekletom? Kdo Vam pravi, da imam dekle? Niti mislil nisem na to."

"Tem slabše. Kako pa morete živeti ves čas sami?"

"Ne posebno prijetno," je odvrnil. "Zdi se mi, da si človek ne more izbirati življenja. Kakor nanese, tako je."

"Kakor je komu namenjeno, menite? Včasí se tudi meni zdi tako. Ali verujete v prerokovanje?"

"Nikdar nisem razmišljal o tem. Pravzaprav ne bi mogel verjeti. Odkod naj bi ciganka imela dar pogleda v bodočnost?"

"Pravijo da prihajajo cigani iz Indije in da poznajo tam vsakovrstne skrivnosti, od katerih so drugim ljudem zaprte vse steze. Čitala sem o fakirjih take reči, da mi je sapa zapiralo. Toda mislila nisem na ciganke. Vsaki gotovo ni verjeti. Poznala sem pa ljudi, ki so doživeli, kar jim je bilo prerokovano."

"Slučaj je mogoč. Zakaj ne? Če pride k meni sto ljudi in vsakemu prerokujem kaj, se bo lahko enemu izmed njih zgodilo kaj takega, kar bo smatral za izpolnitev mojega prerokovanja."

"Gotovo. Toda o takih rečeh ne govorim. Če Vam pa kdo prerokuje kaj povsem nenavadnega, česar ne bi nikdar ugenili, česar ne bi verjeli, pa se vendar izpolni — kaj tedaj?"

(Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

Kakor je bilo pričakovati, tako se je zgodilo: poljska armada je poražena in bankirjem, ki so posojali milijone carjevi vladi, je splavalo zopet eno upanje po vodi. Na poljskem pa vlada kaos, gi ga je povzročilo pustolovstvo poljskih generalov in imperialistov.

Poročila, ki se tičejo rusko poljske situacije, si nasprotujejo, kakor sploh vsa poročila, ki se tičejo Rusije in okoliških držav. Tako naprimer poročajo, da so ruski poveljniki ignorirali povelje z Moskve, naj prenehajo z ofenzivo in jo vodijo na svojo pest naprej. Za dne 30. julija je bilo določeno, da se snideti ruska in poljska vojaška komisija, da se dogovorite za premirje. O tej konferenci še nima mo sedaj ko to pišemo jasnih poročil.

Poljska aristokracija, ki lastuje velikanska posestva na Poljskem in tudi v Ukrajini, je v glavni meri odgovorna, da se je pričela vojna proti Rusiji, ki so jo mislili ugonobiti s pomočjo zavezniških držav. Z igro, ki so jo pričeli, so si izpodkopali tla pod nogami in poljski narod je dobil s porazom svojih armad priliko, da se iznebi svojih pijavk v podobi plemenitaških veleposestnikov, in bogatih cerkvenih institucij.

Vsled vojne krvavita oba naroda, ruski in poljski ter vsi drugi, ki se nahajajo na ozemlju predvojne Rusije. Vsi hrepene po miru, ki ga nujno potrebujejo za rekonstrukcijo. Če ga dobijo, je v veliki meri odvisno od Pariza in Londona, kjer še vedno goje upanje, da je mogoče na en ali drug način poraziti sovjetsko Rusijo. Na drugi strani pa delajo pritisk na zavezniške vlade poleg delavstva tudi nekateri kapitalistični krogi; zadnji so izgubili upanje v zmago proti Rusiji, pa žele, da se zopet obnove mirni trgovski odnošaji. Ruska igra še ni končana in sedaj se premišlja, ako bi se mogla poveriti nalogi poraziti Rusijo Nemčiji. Dvomljivo pa je, da bi Nemčija mogla in hotela v vojno proti Rusiji. Nemško delavstvo bi se brezdvomno uprlo proti taki nakani, medtem, ko bi jo kajzerjevci najbrže pozdravili. General Ludendorff odprto agitira za vojno proti Rusiji in poziva zaveznike, naj dovolijo Nemčiji, da mobilizira svojo armado in jo zbere na ruski meji. Za protiuslugo pa naj bi zavezniki omilili mirovno pogodbo v prilog Nemčije ter ji ob enem vrnilo tudi nekatere teritorije, med njimi prusko Poljsko. Želje reakcionarnega generala pa bodo ostale le želje. Nemško ljudstvo bo lahko dobilo druge prilike, da se popravi pogodba, ki ga zaslužuje, ne da bi mu bilo treba iti še enkrat v vojno za interese, ki so škodljivi nemškemu in vsem drugim narodom.

O razmerah v jeklarski industriji je podala obširno poročilo, obsegajoče 94.000 besed, komisija organizacije "Interchurch World Movement". V svojem poročilu navaja, da je temeljito preiskala vzroke, ki so vodili do zadnje generalne stavke v jeklarski industriji in pronašla, da vsi vzroki, ki so pogonili delavstvo na štrajk, še vedno obstoje. V pismu, ki ga je na podlagi svoje preiskave poslala

predsedniku Wilsonu, priporoča predsedniku, naj imenuje brez odlašanja odbor, ki naj deluje na to, da se snidejo zastopniki delavstva in jeklarskih magnatov na skupni konferenci, na kateri naj se delavstvu ugone vsaj glavne zahteve med katerimi je najvažnejša skrajšanje delavnika. Komisija imenovane organizacije, ki je preiskovala delovne razmere v jeklarski industriji, je naletela na velikanske ovire in večkrat je izgledalo, da jih ne bo mogla premagati. Mogočna mašina jeklarske industrije je napravila vse, da prepreči poročilo komisije, ker je spoznala, da bo prikazala položaj v pravi luči. Interchurch World Movement je organizacija, ki se je organizirala med drugim tudi za namen nabiranja prispevkov za versko propagando. V ta fond so bili kapitalisti pripravljene prispevati milijone dolarjev, toda ko so spoznali, da se organizacija noče popolnoma udinjati v službo njihovih interesov, so ji odtegnili svoje blagajne in finančna kampanja se je končala s fiaskom. Ameriška javnost pa je dobila dokument, ki ne prihaja iz vrst "boljševikov" in radi tega jeklarski magnatje ne morejo reči, da je pristanski. V njem se obsoja sistem, kakršen vlada v jeklarnah, ki je skozinskoz krivičen za delavstvo. Našteta vse nepravilike in šikane, ki jih mora trpeti delavstvo v najmogočnejši ameriški industriji in navaja, da bo morala izbruhniti nova stavka, ako ne posežejo v te razmere merodajni vladni faktorji in prisilijo jeklarske carje na koncesije v prilog njihovim delavcem.

Komisija apelira na Wilsona, naj on vzame akcijo v svoje roke.

Ako komisija upa, da se bo njena želja izpolnila, se najbrže moti kajti tisti interesi, ki so hoteli preprečiti njeno preiskavo, so na delu tudi v kongresu in v vseh vladnih oddelkih, da že v kali preprečijo vse akcije, ki bi mogle biti škodljive Garyju in njegovemu jeklarskem kraljestvu. Jeklarsko delavstvo se je iz svoje zadnje stavke lahko marsikaj naučilo in iz teh skušenj bo moralo samo delati načrte za svoje bodoče boje. Dokler bodo v kongresu gospodarili republikanci in demokratje, toliko časa ni upanja, da bo jeklarsko delavstvo rešeno razmer, za katere je izraz "krivične" vsekakor mnogo preblag. Delavstvo pa bi iz tega lahko razvidilo, kako nes pametno je zametavati politično akcijo, ki bi bila lahko mnogo uspešnejša, kakor marsikakšen štrajk.

Bombažne predilnice na vzhodu so že pred več tedni ustavile obrat in s tem pognala na tisoče delavcev in delavk na cesto. Kadar grejo na štrajk delavci, tedaj se hitro najde sodnik, ki izda prepoved, ki takorekoč onemogoči štrajk. Ako imajo sodniki pravico prepovedati štrajk premogarjev, zakaj ne bi prepovedali tudi štrajk tovarnarjev. Kadar zapro svoje tovarne v špekulativne namene? Če bi bilo ameriško delavstvo politično tako organizirano kakor je strokovno, bi bilo marsikaj drugače. Ampak ameriško delavstvo hoče še vedno nagraditi svoje prijatelje in kaznovati sovražnike. Prijatelje in sovražnike pa išče vedno le v demokratski in republičanski stranki in zato je vedno le delavstvo

tisto, ki izčublja svoje bitke, kljub "prijateljem" delavstva, ki sede v kongresu in senatu.

V kansaški legislaturi je bil sprejet zakon, ki določa industrijalno sodišče za razsojanje v sporih med delom in kapitalom. Ena točka tega zakona določa, da se agitatorje, ki propagirajo za štrajk, lahko aretira. Na distriktnem sodišču v Wyandotte, Kans., pa je bila ta točka proglašena za neustavno.

Po raznih državah ameriške Unije se čimdalje bolj pojavlja tendenca, naj se potom strogih zakonov omeji štrajke, ako se jih ne more popolnoma preprečiti. V to svrhu je bilo v večih državah sprejetih nekaj naredb, toda štrajkov niso preprečile. Gospodje bodo morali spoznati, da je treba za preprečenje štrajkov drugačnega zdravila, kakor so prepovedi.

Pristojbine za telefonsko službo in rabo plina so se zvišale dne 2. avgusta v petnajstih illinojskih mestih. Ob enem gredo cene kviško tudi drugim potrebščinama. Pri tem na veliki dnevniki tolažijo ljudstvo, da se v kratkem življenske potrebščine znatno pocene.

Francoska zbornica je soglasno sprejela predlogo, ki določa pomiloščenje političnih jetnikov, ki so napravili civilne ali vojaške prestopke za časa zadnje vojne. Naredba določa oprostitev vseh takih jetnikov z izjemo tistih, ki so organizirali vojaške upore. Amerika še ni sledila francoskem zgledu, pač pa pošilja v ječe nove politične jetnike. Smo pač demokratični.

Cene živlom gredo kviško, ker imajo kapitalisti legalno pravico lastovati reči, ki jih rabi ljudstvo za svoje življenske potrebe. Proti tej pravici pa ne nastopa nihče drugi, kakor socialistično delavstvo.

Da vladajo danes ljudstvo kapitalisti, je precej krivde pri delavstvu samemu, ki to dovoli. Delavstvo ima glasovnico in lahko izvoli pri volitvah svoje kandidate v kongres in senat, kakor tudi svojega predsednika. Slovenskemu delavstvu pripoveduje to "Proletarec" že petnajst let.

"Liberty for private industry" je bila že od nekdanj teza ameriških kapitalistov, ki se smatrajo za jerober ameriškega naroda.

Ali ste se že kedaj zamislili v dejstvo, da je v ogromnih sistemih industrialne in politične organizacije, ki gonijo val življenja, posameznik kakor kapljica na veji in ne šteje nič, če se ne organizira in posnema organizme, ki že obstajajo? Res je, da so delavske organizacije že precej močne, toda v primeri s tistimi, ki gonijo val današnjega življenja in ga kontrolirajo, še niso dovolj jake. Zato velja in bo še precej časa veljalo geslo: Delavei, organizirajte se!

Eksekutiva socialistične stranke je sprejela na svoji seji, ki jo je imela v Detroitu, resolucijo, v kateri izraža željo, da boljševiki porazijo imperialistično Poljsko in stem onemogočijo intrige zaveznških vlad, ki mečejo, kjer le morejo, resnični demokraciji polena pod noge. — Ditto.

Stvarniku njegove plodove! — to je jedro socializma. Vse socialistično gibanje gre za tem, da presnuje človeško družbo na taki podlagi, ki omogoči skupno organizirano delo, skupno povišanje vrednosti življenja, skupno uživanje vseh materialnih in kulturnih plodov. To gibanje je samosvoje in vodi k neizogibni zmagi.

Industrialna demokracija, za katero stremi socializem, ne pride sama od sebe, nego je treba zanjo delati. Za sedaj je glavno delo organiziranje in izobrazba. Ali ste v vaši naselbini že kaj govorili o tej demokraciji in o delu, ki je s tem v zvezi? Če še niste, storite to takoj. Ustanovite socialistični klub in pridobite "Proletarec" novih naročnikov.

Ameriško časopisje se zgraža nad umori, če se dogajajo v Moskvi, Petrogradu in drugih krajih izven naših mej. Pred našim pragom pa se dogajajo linčanja, ki v svojih brutalnostih prekašajo čine evropskih druhali pri enakih početjih. Čas bi bil, da se Amerika práv resno potruzi izbrisati madež brutalnih linčanj, katerih žrtve so v večinoma slučajih čisto nedolžni ljudje.

Kar so skebje v stavkah, to so špijoni in provokatorji v delavskih organizacijah. Toda špijonov in provokatorjev se je lahko ubraniti, če se vodi v organizaciji trezna politika, če v nji odločuje razum, ne pa strasti fanatizma, sentimentali in instinkti podiranja.

Glasovi iz našega gibanja.

Detroit, Mich. — Člani socialističnega kluba št. 114. J. S. Z. so priredili v nedeljo 25. julija svoj izlet na kanadski otok Bois Island. Dan izleta je bil nepričakovano lep, in ravno tako nepričakovano lepa je bila tudi zabava, za katero so poskrbele, kar se restavracije tiče, naše vrle sodruginje Potočnikova, Grilčeva, Frakljova in Jurcatova; za duševno razvedrilo in za fizične kretnje so pa poskrbeli sodrugi Urbančič, Potočnik, Baje in Topolak.

Pozabili smo za en čas na robotanje tovarniških koles in na mestni šum in se potopili v prijetni senci v domačo zabavo, ki je obtajala iz petja, igranja na kitaro in metanja žoge.

Pravim, da smo pozabili za en čas na tovarno. Da: ampak kakor hitro je bil naš izletni program končan, smo se takoj spomnili na ves sistem, ki goni tovarne in naše življenje ter na naše boje, ki jih imamo, da se ta sistem enkrat predrugači. S temi boji v zvezi smo se spomnili našega "Proletarca", ki

ta boj vodi in sicer na ta način, da smo posegli v žep in zbrali \$5.50 podpore.

Tako se je bil naš izlet zaključil nad vse svečano v zadovoljstvo vseh vdeležencev. Upati je, da ostane ta lepa priredba in krožku vdeležencev za dolgo časa v najprijetnejšem spominu!

Anton Jurca.

(Imena prispevateljev bodo objavljena pod rubriko "Listu v podporo. Ured.")

ČLANSTVU JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE NA ZNANJE.

Kakor je že poročano v cirkularjih, ki so jih dobili te dni tajniki klubov J. S. Z., je naša Zveza za mesecem avgustom t. l. zopet v socialistični stranki. S tem v zvezi bodo članske znamke, ki jih naročajo tajniki klubov pri tajništvu J. S. Z. za 10c dražje, ker gre del članarine skupni stranki. Redne članske znamke pri tajništvu J. S. Z. bodo torej z mesecem avgustom po 30c, dualne ali za poročene pare pa po 35c vsaka. Člani klubov naj vzamejo to na znanje, da ne bo pri pošiljavi znamk nepotrebnih zakasnitev.

Vsa druga navodila so v cirkularjih.

Tajništvo Zveze ima sedaj v zalogi tudi pozlačene strankine znake in znake Debsa. Poleg teh znakov je še poseben znak, ki se imenuje "kampanjski znak".

Cena pozlačenim strankinim znakom je 35 komad; Debsovi znaki so po 7c komad, a jih klub prodaja lahko po 10c komad, tako da ostane nekaj za klubovo blagajno; istotako stane 7c komad "kampanjski znak".

Sodrug! Sedaj, ko je naša Zveza zopet v stranki, bodi nas vseh glavna naloga učvrstiti Jugoslovansko socialistično zvezo in njeno glasilo "Proletarca".

Zapisnike zadnjih sej eksekutive J. S. Z. iz katerih bo članom razvidno par važnih ukrepov, dober klubi sredi meseca avgusta.

Na delo sodrug!

Tajništvo J. S. Z.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. K., Aliquippa, Pa. — Poročilo priobčimo v prihodnji izdaji.

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

III. izkaz.

Butte, Mont.: Po \$1: R. Kap in J. Malenšek; L. Baltezar 75; po 50c: N. Prus, M. Roglič; po 25c: J. Prus, F. Prus, P. Stark, P. Papež. — \$4.75.

Lawrence, Pa.: Društ. "Prosveta" št. 245 SNPJ \$10, reorganiziran socialistični klub J. S. Z. \$10; po \$2: N. Dermotta; po \$2.50: J. Dobravec; po \$1: F. Grosek, J. Kain, L. Mrak, P. Mrak, J. Zajec, J. Trčelj, J. Lamutt, A. Spelich, J. Spelich, A. Mrak, M. Matko, V. Vodišek, J. Kazala, G. Dobraski, A. Vehar, J. Kain, F. Gressenberger, A. Vozel, J. Feltz, M. Vončina, F. Gregorič, J. Rob, J. Hatko, J. Zupančič, J. Gazvoda, J. Bait, B. Garalšo; po \$1.50: J. Baloch; po 50c: L. Erček, A. Šafar, J. Sedmak, Mary Kral, J. Kos, P. Makarovic, M. Jurman, F. Osredkar, L. Jankovich, J. Mrak, J. Potočnik, P. Adjukovich, M. Bobnich. — \$59.50.

Skidmore, Kans.: Po \$1: E. Kocjan; po 50c: A. Jamič;

A. Zupančič, S. Repovš, F. Repovš, Št. Soršek; po 45c: B. Benedik. — \$3.95.

Bon Air, Pa.: Po \$2: P. Bukovec; po \$1: J. Kusar, J. Svete, M. Pristave, L. Kranje, J. Milave, A. Peršin, E. Miopotnik, A. Zalar; po 50c: F. Svete, T. Skrbec, M. Cernetič, T. Turšič. — \$12.00.

Gross, Kans.: Po \$1: J. Kunstelj; po 60c: J. Šular; po 50c: A. Šular, J. Božič, J. Trzinar, I. Rugelj, J. Erjavec in F. Homar; po 25c: J. Vjoreni, F. Miklaučič, F. Straus, F. Dolinar, F. Srebrnak, J. Gruđen, J. Hadalin, M. Medved, F. Zviglič, F. Suligoj, L. Strasproger, J. Ločnikar; po 20c: I. Kobivšek. — \$7.90.

Ely, Minn.: Dr. Sokol št. 20 SNPJ \$5; po \$1: F. Grahek; po \$1.50: J. Varaga; po 50c: F. Čerček, L. Centa, F. Bevk, F. Petek, F. A. Vider, J. Vidmar, J. Judnič, J. Kalan in J. Jenko. — \$12.25.

Trommald, Minn.: F. Lipar—\$1.00.

Dayton, O.: J. Sirca—\$1.00.

Hendersonville, Pa.: Po \$2: P. Katarn; po \$1: M. Bančina, L. Kos, A. Gorjanc, J. Kinkela, F. Barlak, F. Klobučar, F. Mejeski, U. Vehar, F. Vidmar, F. Snajder, N. Kadinsk, A. Karničnik; po 50c: J. Patkovič, J. Glavan, Ch. Plivolich; F. Mlekuš 35c; po 25c: T. Kastelic in A. Mlakar. — \$16.35.

Cleveland, O.: Člani dr. Delavec št. 51 SDPZ po \$1: J. Novakovich, G. Bašel, A. Bele, J. Bradač, F. Jerina; po 50c: E. Branisel, L. Paušek, J. Obreza, J. Rožanc, J. Švigelj, Rozi Mayers, J. Trepal, A. Petelin, J. Hribar, A. Pink, J. Zaletel, A. Stanovnik, G. Kranjčič, J. Zupanc, J. Vovk, J. Znidaršič, L. Medvedšek, J. Furlan, J. Rapič; po 25c: J. Prostor, J. Godnove, J. Kern, M. Zabukovec, P. Česen, F. Žagar, J. Javornik, M. Gornik, A. Nachtigal, F. Petkovšek, J. Polack, J. Babnik, J. Smarke, M. Zajc, L. Potočnik, A. Leskovec, J. Ferjančič, F. J. Indof, T. Podbevšek, F. Juršek, F. Anžič, T. Kuškjan, J. Homavc, F. Homave, A. Česen, L. Hafner, J. Tursich, Slabe, Jenu, Jenu, A. Abram, J. Selan, F. Donat, M. Baje, J. Leban; po 20c: J. Bogolin, J. Znidarsich, A. Tomsich; po 15c: F. Mramor; po 10c: Neimenovan, J. Smith. — \$25.20.

Springfield, Ill.: Društ. Springfield, št. 47 SNPJ \$20; po 50c: J. Shum, M. Misčin; po 25c: F. Buchar, J. Volko, J. F. Kren, J. Goršek, J. Golob, J. Ovca, J. Napotnik, J. Kunčič. — \$23.00.

Orient, Ill.: Po 1.50: Wm. Schemenau; po \$1: J. Koblišak, J. Zalokar, J. Oblak, Dick Phelps; po 50c: M. Lenaršič, A. Tomazič, F. Zaitz, F. Rozina, Sylva Schemenau, Zalsikov, E. Auge, F. Dreškonič, B. Lenich, J. Gall, F. Tonda; po 25c: M. Masle, J. Aubel, J. Pluc, J. Jenko, M. Milavec, F. Hrihar, J. Weslow. — \$12.75.

West Frankfort, Ill. — Po \$1: J. Zupančič, A. Mrovlje; po 50c: J. Majdič, J. Zelene, J. Zaveršnik ml., A. Jadro, J. Zaveršnik st., F. Drendl, J. Matek, A. Kravanja, F. Zimmermann, J. Smodila in K. Zalokar. — \$7.50.

Thomas, W. Va.: Društ. Domovina št. 29 SNPJ—\$10.

Edison, Kans.: Člani društ. Karl Marx, št. 225 SNPJ po \$1: F. Klinkon, F. Sikule, F. Spajzar, F. Beranič, A. Tomšič, K. Worina, A. Patisek, J. Lipovšek, R. Kranje, J. Knapič; po 75c: F. Bugar; po 50c: M. Paver, F. Aubel, A. Trtnik, J. Jager, S. Stimac, F. Peterič, L. Klinkon, J. Kovačič, A. Skodlar, P. Jenko, A. Palčič, S. Hribernik, S. Wolf; po 35c: J. Cizerle; po 25c: J. Pauline, I. Bugar, Amalija Sikule, A. Fabjan, L. Marela, R. Prosiac, J. Klinkon, J. Lipovšek, B. Sile, J. Hrvat, J. Pirih, J. Santz, J. Simončič, A. Bregar, J. Koejan, A. Longo, J. Franko, A. Simončič, R. Peve, J. Poženy, M. Lipovšek, J. Dobravec, J. Rutar, J. Biderman, P. Boje, F. Benedičič, F. Selan, F. Krabanje, A. Zaitz; po 15c: A. Werholz; po 10c: F. Škrbec, P. Hribernik, J. Zaitz, M. Raspotnik, J. Damiš, M. Smerkar, F. Suhm, M. Jamlevich; tajnik 20c.—\$30.00.

Virden, Ill.: Društvo št. 44 SSPZ—\$2.00.

Conemaugh, Pa.: Društvo Danica št. 44 SNPJ \$10; F. Guezka \$1.—\$11.00.

Johnston City, Ill. — Po \$1.50: A. Karška; po 50c: J. Persich, J. Jenčič, J. Kopač, A. Blasič, J. Widmar, P. Cem. pre; po 25c: Neimenovan, A. Prelec, P. Jenčič, F. Zaborac, M. Kruljac, A. Stefančič, A. Vatovec, F. Smolich, N. Mihačič; po 20c: F. Zagožen, T. Stefančič. — \$7.15.

Diamondville, Wyo.: Po \$5: J. Petek; po \$1: J. Raspet, B. Kos, J. Turk, L. Šifrar, A. Arko, P. Šabee.—\$11.00.
Chisholm, Minn.: Pakiž & Vesel \$3; Chas. Pogorele \$2; po \$1: J. Pakiž, J. Marchessi, R. Miller.—\$8.00.

Southview, Pa.: Po \$1: A. Rupnik, J. L., J. Ceferin; po 50c: F. Tomazin, F. Stefančič, F. Bajt, A. Sluga, A. Urbančič, P. Perenič, A. Leskovec, J. Kavčič, J. Jurečič, A. Škerlj, D. Obid. — \$8.75.

Fitz Henry, Pa.: Društ. Svobodomislec št. 169 SNPJ \$5; po \$1: F. Hribar, F. Močnik; po 50c: M. Kolene, F. Juvan, F. Bregar, A. Kovač, M. Salopek, A. Anžur, F. Petercel, J. Indof, John Indof, A. Vertačnik.—\$12.30.

Conemaugh, Pa.: Člani dr. Sinovi Slave št. 168 SNPJ po \$5: J. Vivoda; po \$2: J. Okičič, A. Gall; po \$1: A. Štrifot, F. Gall, A. Melle, J. Brezovec, A. Gustinčič; J. Runko 25c.—\$14.25.

Morgantown, W. Va.: po \$2: T. Modie; po \$1.50: T. Mevlja; po \$1: J. Zupančič, J. Oblak, M. Kremenčič, T. Lajnar, J. Česnik, J. Kramar, J. Turek, J. Neret, M. Jurca, V. Lazar, I. Lenhinč, F. Smrdel; po 50c: A. Bodica, F. Selan, M. Ceglar, J. Petrovič, T. Plahutnik, J. Hovznar, M. Laherčič, T. Magico, F. Može, J. Potle; po 25c: F. Česnik. — \$20.25.

Somerset, Colo.: Po \$1: J. Mlakar, V. Kaplun, F. Brezovnik; A. Delost; po 75c: J. Radonšek; po 50c: J. Kralj, J. Delost, A. Kovačič, J. Gregorčič, M. Gregorčič, M. Absek, F. Repovš, M. Čušič, A. Cojančič, J. Kovačič, J. Majnik, J. Cepuder, J. Smuk, J. Absek, F. Gregorčič in J. Mlavec; po 25c: T. Plaf, J. Jakič, May Česnik, A. Penko, J. Medved, K. Majnarič, J. Čelijož, T. Justin, J. Laknar, J. Zupančič in J. Slarkovič. — \$15.60.

Lowell, Ariz.: Po \$1: P. Božič in A. Kralj.—\$2.00.

Wick Haven, Pa.: Jugosl. socialistični klub št. 176. \$5.

W. Newton, Pa.: Po \$2: Dr. Slov. zastava št. 64 SNPJ; po \$1: J. Jovan, Društ. Orel št. 40 SDPZ, J. Langerholz; po 50c: J. Kerhlikar, J. Ferjan, T. Laurich, F. Logaj, M. Kotar, J. Kumer, F. Kokalj; L. Ražič 55c; po 35c: Neimenovan; po 30c: J. Škerjanc in F. Merella; po 25c: J. Vehovec, J. Kranz, J. Peve, J. Batis, A. Vehovec, A. Kokelj, A. Povirk, J. Svetek, J. Zorko, A. Povirk, J. Orehek, J. Šustar, F. Povirk, F. Zupanc, W. M. Brostman, A. Turk, A. Drager, V. Škarja, A. Očepek, J. Plahuta, A. Dovšek, A. Brečelj, R. Kreč, B. Vertačnik, F. Križner, F. Hrvatina, A. Dovšek, J. Gaberšek, J. Lajouc, J. Contenti, J. Povirk, M. Toman, M. Jamnik, M. Jerina, G. Tekauc, J. Likar, A. Vity, B. Hafner, A. Ogrin, F. Pagrate, F. Kokalj, J. Kobe, M. Homec, F. Florjan, J. Takuš in J. Kreč. — \$21.75.

Skupaj v tem izkazu\$366.20

V zadnjem izkazu 291.00

Skupaj do 31. julija 1920\$657.20

Tajništvo J. S. Z.

Agitacijski fond J. S. Z.

VI. Izkaz.

— Hezbibah, W. Va.: M. Smrdel \$1.50; J. Lampe \$1.00. — \$2.50.

Trommald, Minn.: F. Lipar \$1.

Zadnji izkaz dne 15. julija\$133.00

Skupaj do 31. julija 1920\$136.50

V tem izkazu 3.50

Tajništvo J. S. Z.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 835 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Ko se je vršila svetovna vojna, so nam pripovedovali, da se je treba boriti, da "ohranimo svet za demokracijo" in da bo to zadnja vojna. Toda komaj je bil sklenjen mir, se je takoj pojavila cela vrsta vojn in pustolovščin. Na dnevnem redu smo imeli pustolovske pohode generalov Denikina, Kolčaka, Juđeniča in sedaj Vrangla v Krimeji; potem D'Annunzia, Kjemal Paše, in kdo ve katerih še. Turki vodijo vojno proti Angliji in Franciji; Albanci proti Italiji, Irci proti Angliji, in rusko-poljska zavzema z vsakim dnevom večje dimenzije. Poleg tega so napetosti med Jugoslovani in Italijani ter Bolgari in Grki.

Kje je tista "demokracija", o kateri se je toliko govorilo za časa splošne vojne? Ali je "demokracija" kapitalizma res vredna teh vojn, ki se nadaljujejo brez prestanka in prinašajo največje gorje vsemu človeštvu.

Šestmesečni račun S. D. P. Z. v Johnstown, Pa. od 1. januarja do 30. junija 1920.

držitvo Štev.	DOHODKI:		IZDATKI:				število čl.	število otrok.
	uplačano	Šmrtnine	bol. podpore	poškodbe	odpravnine	skupaj		
1.	\$1.224.49	\$500.00	\$888.00	-----	\$250.00	\$1.638.00	98	47
2.	822.30	-----	131.00	-----	-----	131.00	73	83
3.	766.95	-----	481.00	-----	-----	581.00	57	67
4.	664.70	234.00	164.00	-----	-----	398.00	55	39
5.	973.83	-----	425.00	-----	-----	425.00	78	39
6.	113.74	-----	30.00	-----	-----	30.00	10	-----
7.	773.58	250.00	351.50	-----	50.00	651.50	74	78
8.	84.58	-----	-----	-----	-----	-----	8	-----
9.	490.00	-----	190.00	-----	-----	190.00	39	15
10.	899.50	-----	257.50	-----	-----	257.50	69	24
11.	756.98	175.00	305.00	-----	-----	480.00	61	38
12.	165.03	400.00	94.00	-----	-----	494.00	13	3
13.	801.91	300.00	348.00	-----	-----	648.00	69	24
14.	677.59	-----	286.00	-----	-----	286.00	49	24
15.	347.78	-----	385.50	-----	-----	385.50	28	01
16.	141.98	-----	154.00	-----	-----	154.00	14	-----
17.	148.19	-----	126.00	-----	-----	126.00	17	-----
18.	774.94	625.00	132.00	-----	-----	757.00	80	75
19.	302.17	-----	282.00	-----	-----	282.00	29	1
20.	518.00	1,000.00	148.00	-----	-----	1,148.00	47	63
21.	1,096.01	500.00	382.50	-----	-----	892.50	92	86
22.	1,473.35	825.00	602.00	-----	-----	1,427.00	122	62
23.	484.05	125.00	122.00	-----	-----	247.00	37	15
24.	1,042.25	500.00	529.00	-----	-----	1,029.00	106	106
25.	506.55	-----	235.00	-----	-----	235.00	38	4
26.	214.37	-----	18.00	-----	-----	18.00	27	-----
27.	577.95	342.00	361.00	-----	-----	703.00	50	21
28.	1,152.67	750.00	843.00	-----	-----	1,593.00	94	67
29.	94.08	-----	101.00	-----	-----	101.00	9	1
30.	300.09	-----	92.00	-----	-----	92.00	32	-----
31.	689.88	150.00	488.50	-----	-----	638.50	62	40
32.	453.17	-----	300.00	-----	-----	300.00	39	23
33.	755.29	1,333.30	247.00	-----	-----	1,580.30	65	36
34.	740.31	500.00	232.00	-----	-----	732.00	55	66
35.	290.60	-----	83.00	-----	-----	83.00	25	6
36.	1,244.21	1,040.00	613.00	-----	-----	1,653.00	98	104
37.	926.93	-----	87.00	-----	-----	87.00	19	8
38.	391.59	-----	73.00	-----	-----	73.00	30	35
39.	1,671.74	825.00	487.00	-----	-----	1,312.00	145	100
40.	713.88	187.50	136.00	-----	-----	323.50	60	37
41.	129.04	-----	129.50	-----	-----	129.50	10	4
42.	387.38	-----	81.00	-----	-----	81.00	38	36
43.	566.21	250.00	342.00	-----	-----	592.00	60	121
44.	173.65	250.00	80.00	-----	-----	330.00	13	3
45.	360.38	350.00	104.00	-----	-----	454.00	30	24
46.	228.52	-----	73.00	-----	-----	73.00	19	8
47.	1,436.74	-----	906.00	-----	-----	906.00	121	75
48.	1,758.16	1,280.00	430.50	-----	-----	1,690.50	148	82
49.	42.31	-----	4.00	-----	-----	4.00	4	-----
50.	161.78	480.00	-----	-----	-----	400.00	14	13
51.	87.47	-----	26.00	-----	-----	26.00	7	-----
52.	1,661.65	-----	862.00	-----	-----	862.00	142	89
53.	103.34	-----	20.00	-----	-----	20.00	10	-----
54.	202.34	1,000.00	65.00	-----	-----	1,065.00	15	3
55.	382.80	-----	330.00	-----	-----	330.00	32	-----
56.	1,546.54	1,050.00	783.00	-----	-----	1,833.00	147	173
57.	328.83	-----	75.00	-----	-----	75.00	26	8
58.	709.59	500.00	435.00	-----	-----	935.00	63	19
59.	44.78	-----	30.00	-----	-----	30.00	4	4
60.	738.47	-----	294.00	-----	-----	294.00	66	25
61.	399.03	-----	420.00	-----	-----	420.00	39	14
62.	817.42	125.00	368.00	-----	-----	493.00	75	39
63.	275.81	500.00	271.00	-----	-----	771.50	20	5
64.	565.28	-----	318.50	-----	-----	318.50	58	19
65.	335.31	463.00	342.00	-----	-----	805.00	39	69
66.	173.27	-----	190.00	-----	-----	190.00	13	20
67.	322.94	250.00	103.00	-----	-----	355.00	25	6
68.	423.44	150.00	180.00	-----	-----	330.00	27	-----
69.	525.38	-----	294.50	-----	-----	294.50	46	15
70.	150.96	-----	52.00	-----	-----	52.00	10	-----
71.	145.91	-----	-----	-----	-----	-----	11	-----
72.	40.24	-----	87.00	-----	-----	87.00	4	1
73.	42.77	-----	-----	-----	-----	-----	4	-----
74.	130.91	-----	14.00	-----	-----	14.00	11	-----
75.	728.11	440.00	32.00	-----	-----	472.00	48	26
76.	149.68	-----	92.00	-----	-----	92.00	13	7
77.	375.33	280.00	111.00	-----	-----	361.00	30	18
78.	670.31	-----	609.50	-----	-----	509.50	75	54
79.	346.09	-----	89.00	-----	-----	89.00	30	4
80.	223.96	-----	194.00	-----	-----	194.00	15	-----
81.	230.34	-----	74.00	-----	-----	74.00	24	11
82.	296.42	-----	127.00	-----	-----	127.00	29	14
83.	123.50	-----	81.00	-----	-----	81.00	10	-----
84.	342.84	-----	234.00	-----	-----	234.00	32	15
85.	311.08	-----	280.00	-----	-----	280.00	24	15
86.	249.39	500.00	35.00	-----	-----	535.00	21	10
87.	443.13	-----	194.00	-----	-----	184.00	35	13
88.	505.30	250.00	417.00	-----	-----	667.00	53	20
89.	189.40	663.25	354.00	-----	-----	1,017.25	18	-----
90.	281.50	538.00	380.00	-----	-----	918.00	20	-----
91.	224.18	-----	86.00	-----	245.24	331.24	16	-----
92.	267.49	625.00	27.00	-----	-----	652.00	23	7
93.	178.56	-----	142.00	-----	-----	142.00	19	4
94.	358.53	-----	195.50	-----	-----	195.50	32	16
95.	1,617.51	700.00	319.50	-----	-----	1,019.50	171	284
96.	387.95	-----	234.00	-----	-----	334.00	35	21
97.	385.83	-----	364.00	-----	-----	364.00	31	31
98.	88.72	-----	-----	-----	-----	-----	19	12
99.	315.38	657.50	43.00	-----	-----	790.50	40	38
100.	449.14	375.00	385.00	-----	-----	760.00	46	60
101.	278.40	250.00	439.00	-----	-----	689.00	27	3
102.	367.30	-----	197.00	-----	-----	197.00	32	12
103.	895.99	-----	458.00	-----	-----	458.00	68	56
104.	263.09	-----	131.00	-----	-----	131.00	36	28
105.	165.40	-----	416.00	-----	-----	416.00	16	-----
106.	503.49	780.00	212.00	50.00	-----	1,012.00	61	43

Ali bo mogel Debs zavzeti predsedniško mesto, če bo izvoljen?

To vprašanje prihaja od mnogih sodrugov, kajti Debs je v ječi. Obsojen je bil radi kršitve takozva nega espionažnega zakona, pa mislijo, da bi kot kaznjeneec ne mogel prevzeti predsedniške službe, če bi bil izvoljen. Na ta vprašanja odgovarja podpredsedniški kandidat sodrug Stedman, da so bojazni neutemeljene, kajti točka konstitucije je v tem oziru jasna in se glasi: "Nobena oseba, razun le tu rojenih državljanov, ali državljan Zedinjenih držav za časa sprejetja te konstitucije, more zavzeti urad predsednika; ravno tako ne more biti nihče izbran v ta urad, ki še ni dopolnil petintrideset let starosti in mora bivati v Zedinjenih državah štirinajst let. Debs je rojen v Zedinjenih državah, je nad 35 let star in je živel na ozemlju te republike 14 let. Zato je kvalificiran za predsedniško službo, ako bo izvoljen. Kongres nima pravice izdajati o kvalifikacijah predsedniških kandidatov odredb, ki ne soglašajo s to točko ustave.

Štirinpetdeset držav lastuje železniške sisteme. Ena tretjina vseh železnic na svetu je v posesti držav, torej lastnina ljudstva. Železniški sistem Zedinjenih držav, ki je največjih na svetu, je še v posesti privatnih kapitalistov. Morda ni več daleč čas, ko bodo tudi ameriške železnice podružbljene in obratovane za interese splošnosti mesto za profite posameznikov.

Ljudstvo se pomika zelo počasi naprej. Stari običaji in sovraštva ga države v njegovem počasnem toku.

Mednarodno delavstvo lahko odpravi vzroke, ki povzročajo vojne. Kadar bo organizacija mednarodnega delavstva dovolj močna, bo tudi odpravila sistem, ki poganja milijone ljudi topovom v žrelo za pridobivanje novih teritorjev imperialistom in novih trgov kapitalistom.

Čitatelj, apelirali smo na vas, da skušate pridrobiti Proletareu vsaj enega novega naročnika. Ali ste že poiskovali?

družtvo Štev.	DOHODKI:			IZDATKI:			število	
	uplačano	Smrtnine	bol. podpore	poškodbe	odpravnine	skupaj	šl.	otrok.
112.	517.97	108.00	108.00	41	56
114.	160.46	54.00	54.00	15	15
116.	817.25	213.00	213.00	88	66
117.	2,067.49	650.00	560.50	1,210.50	215	232
118.	237.33	143.00	143.00	26	56
119.	259.02	430.50	430.50	29	17
120.	401.81	363.00	363.00	37	5
121.	468.19	99.00	99.00	47	48
122.	200.51	500.00	184.00	684.00	18	20
123.	564.40	339.00	339.00	57	45
124.	185.95	15
125.	497.02	119.00	119.00	58	39
126.	1,715.97	375.00	476.00	851.00	162	125
127.	192.84	12.00	12.00	19	18
128.	645.23	375.00	68.00	443.00	69	71
130.	966.97	125.00	845.00	970.00	89	14
131.	555.45	679.50	679.50	51	4
132.	150.53	10	4
133.	273.02	57.00	57.00	26	24
134.	390.89	21.00	21.00	39	59
135.	102.94	6	2
136.	100.23	85.00	85.00	9
138.	157.14	13
139.	681.74	59.00	59.00	63	57
140.	176.53	184.00	184.00	20	2
141.	383.49	318.50	318.50	38	10
142.	406.81	188.00	188.00	38	23
143.	359.89	256.50	256.50	34	31
144.	339.65	500.00	128.00	628.00	29	17
145.	726.45	240.00	240.00	63	79
146.	300.85	226.00	226.00	36	23
147.	436.77	118.00	118.00	41	9
148.	266.24	126.00	126.00	24	38
149.	341.03	60.00	60.00	37	29
150.	357.62	411.00	411.00	32	13
151.	346.78	45.00	45.00	19	8
152.	562.80	140.00	140.00	33	7
153.	265.29	4.00	232.00	236.00	21	17
154.	482.54	90.00	90.00	34	4
155.	373.63	254.00	254.00	21	1
156.	205.85	20.00	20.00	14	3

\$71,700.36 \$25,667.55 \$33,856.00 \$50.00 \$545.24 \$60,118.79 6298 4435

Opomba: V številu članov niso usfeti suspendirani.

RAZDELJENO PO SKLADIH.

	Smrtninski	Bolniški	Poškón.	Rezervni	Upravni	Mladinski	Skupaj
Preost. 1 jan. 1920	\$141,870.95	\$ 2,857.33	\$18,126.28	\$15,198.96	\$1,656.59	\$21,285.84	\$200,995.95
6 mes. dohod. dr.	24,221.15	31,782.75	3,323.53	2,018.32	7,748.82	2,605.70	71,700.36
obresti prenos in dr.	19,296.41	14.00	19,310.41
Skupaj:	\$185,388.51	\$34,640.08	\$21,449.80	\$17,217.28	\$9,419.51	\$23,891.54	\$292,006.72
Izdatki:	25,168.55	33,856.00	595.24	4,830.25	589.00	65,039.04
prenos vloge	15,000.00	15,000.00
Ostanek 30. junija 1920.	\$145,219.96	\$ 784.08	\$20,854.56	\$17,217.28	\$4,589.26	\$23,302.54	\$211,967.68

Opombe a) v razdelbi po skladih so izplačane smrtnine deljene v smrtninski in mladinski sklad.
 b) izplačane odškodnine in odpravnine so označene skupno v poškodninskem skladu.
 c) v konvenčni sklad pripadajoča vsota v znesku \$3,535.00 je ušeta v upravnem skladu.
 Blas Novak, tajnik.

SESTMESÉČNI RACUN S. D. P. Z.
 od 1. januarja do 30. junija 1920.

DOHODKI:

Preostanek dne 1. januarja 1920	\$200,995.95	\$200,995.95
Društva vplačila:		
Smrtninski sklad	24,221.15	
Bolniški sklad	31,782.75	
Poškodninski sklad	3,323.52	
Rezervni sklad	2,018.32	
Upravni sklad	7,748.82	
Mladinski sklad	2,605.70	71,700.36
Za protektorator nakarnic	14.00	
Obresti v gotovini	1.65	
Obresti:		
Haydalgo County Texas zadolžnice (hipoteke)	797.50	
Montreal School Cann.	650.00	
Village of Clanton, N. M.	300.00	
Williams, Arizona	150.00	
Drugo vojno posojilo	300.00	
Peto " " "	106.25	
Četrto " " "	
Obresti bančnih vlog:	403.75	
Slov. Savings & Loan Ass'n. Franklin-Conemaugh, Pa.	90.00	
Lake Shore Banking & Trust Co., čelkovega računa	48.35	2,723.15
" " " " od vlog	301.52	
Continental Trust Co., Pittsburg, Pa.	123.52	
East End Savings & Trust Co., Pittsburg, Pa.	31.94	
Pittsburg Deposit & Title Co., Pittsburg, Pa.	117.16	
Potter Title & Trust Co., " " "	121.88	
Allegheny Valley Bank, " " "	
Farmers & Miners Nat'l. Bank, Forest City, Pa.	81.59	
Union National Bank, Johnstown, Pa.	51.22	
Title Trust & Guarantee Co., Johnstown, Pa.	36.49	
Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa.	110.40	
Slovenian Savings & Loan Ass'n., Conemaugh, Pa.	45.00	
Guardian Savings & Trust Co., Cleveland, Ohio	136.40	
Society For Savings, " " "	109.50	
Citizens Savings & Trust Co., " " "	10.84	
First National Bank, Pittsburg, Pa.	161.97	
Slovenian Building & Loan Ass'n., Cleveland, Ohio	10.48	
	1,587.26	
Prenos na prvo vknjižbo	15,000.00	15,000.00
	292,006.72	

Zakaj so delavci smatrani od tistih, ki se žive od delavčevih produktov, za manjvredne ljudi? Postavili so bogatašem palače, nagrabili so jim bogastva in jih preskrbeli z vsemi ugodnostimi, ki so mogoče na svetu. Toda delavec kljub temu od buržvazije ni spoštovan ampak preziran, kakor da ne spada v družbo ljudi. To preziranje je podedovano iz starih časov, ko so bili ročni delavci še sužnji in tlačani, lastnina gospodarjev. Delavno ljudstvo je bilo postavljeno v tistih časih na nivo živali in ta tradicija je prehajala iz generacije v generacijo. To preziranje se še zelo dobro opazi v kulturno in industrijalno zaostalih deželah, kjer se smatrajo za prave ljudi samo plemenitaši. Kjer je delavstvo kulturno in na višji stopinji, se preziranje ne opazi v tisti meri, kakor tam, kjer so kmetje in delavci še oviti v meglo vraževerstva in drugih starih običajev in preživelih tradicij. Tako zaostalo ljudstvo še vedno verjame, da morajo biti na svetu hlapeci in gospodarji. Kjer so socialistični nauki razširjeni, tam se delavci zavedajo, da so ljudje in da so kot taki opravičeni do vseh ugodnosti, ki jih more dati naša zemlja. Oni zgrade vse, producirajo vse, toda današnji sistem jih oropa produktov, od katerih odpade na delavstvo samo toliko, da jim zadostuje za borno življenje. Drugo pa dobe tisti, ki smatrajo producente za manj vredne ljudi, ki se morajo pokoravati svojim gospodarjem. Socializem bo odpravil te družabne razlike in ljudje se bodo delili le še po znanju; v družbi pa bodo vsi enakovredni in imeli bodo enake dolžnosti in pravice. Ignoranca in duševna zaostalost pa bo prezirana tudi v vsaki bodoči družbi in zaostali ljudje bodo v družabnem oziru prezirani tudi v bodočnosti. Izobrazba in spoštovanje do samegasebe je privedla delavca na današnje družabno stopnjo, po kateri se pomika do veljave naprej in naprej da doseže tisto mesto, ki mu pripada. To je zasluga socializma.

Kako bo cerkev ženi v politiki priznala pravice, če jih ji odreka v cerkvi?

IZDATKI:

Društvam izplačalo:		
Smrtnine odraslega oddelka	25.078.55	
" mladinskega	589.00	
Bolniško podpora	33.856.00	
Odpravnine	545.24	60,118.79
Odkhodnice	50.00	
Posojilo na prvo vknjižbo	15,000.00	15,000.00
Prenos obresti	90.00	90.00
Plače glavnih odbornikov	2,345.00	
" uslužbenca v glavnem uradu	677.50	
" odvetnika	125.00	
Dnevnice in vojni stroški glav. odbornikov	507.37	
Najemnina glavnega urada	170.00	
Najemnina telefona	170.00	
Najemnina telefona	24.85	
Ročna blagajna glavnega tajnika	150.00	
Glasilno in naročnina (Glas Naroda za eden mesec in dvetretini)	162.70	
" " (Proletarec za šestmesecev)	309.00	
Vrhovni zdravnik za pregled zdravniških listin	61.68	
Razne tiskovine	252.95	
Uradne potrebščine	21.50	
Zavarovalnina pohištva	17.25	
Aktuarški proračun za leto 1919	44.75	
Preiskovalni stroški za društvo šte. 145	3.00	
Oglasi irven glasila	48.00	
Poslovnica (Licence)	10.00	4,830.25

Skupaj:		80,039.04
Skupni dohodki	292,006.72	
Skupni izdatki	80,039.04	
Preostanek dne 30. junija 1920	211,967.68	
K temu se prištejejo nevrjeni čeki	4,149.50	
Neporabljeni ročna blagajna glav. tajnika		27.53
Skupno se nahaja denarja v gotovini		216,144.71
DENAR MLADINSKEGA ODDDELKA:		
Preostanek s dne 31. decembra 1919	\$21,525.84	
Dobodkov v šestih mesecih	2,605.70	
Skupaj:	24,131.54	
Smrtnine izplačali	589.00	
Čisti preostanek dne 30. junija 1920	23,542.54	

ZGORAJŠNJA IMOVINA JE RAZDELJENA SLEDEČE:

Haydago, County Texas zadolžnice (hipoteke)	\$29,000.00	
Montreal School Conision	26,000.00	
Williams, Arizona	5,000.00	
Village of Cleyton	10,000.00	
Drugo vojno posojilo	15,000.00	
Čisto	24,000.00	
Peto	5,000.00	
Na prvo vknjižbo	15,000.00	114,000.00

Bančne vloge:		
Lake Shore Banking & Trust Co., Cleveland, Ohio	čekovni račun	\$10,368.05
	na obresti	13,619.98
Continental Trust Co. of Pittsburg, Pittsburg, Pa.		6,299.64
Pittsburg Deposit Title Co.		5,974.10
Putter Title & Trust Co.,		6,216.80
Allegheny Valley Bank,		493.35
Farmers Miners National Bank, of Forest City, Pa.		5,521.84
Union National Bank, Johnstown, Pa.		5,478.98
Title Trust & Guarantee Co., Johnstown, Pa.		2,123.17
Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa.		5,631.00
Slovenian Savings & Loan Ass'n., Franklin-Conemaugh, Pa.		2,045.00
Guardian Savings & Trust Co., Cleveland, Ohio		6,957.10
Society for Savings,		5,575.17
Citizens Savings & Trust Co.,		553.36
First National Bank, Pittsburg, Pa.		191.97
Slovenian Building & Loan Ass'n., Cleveland Ohio		3,539.76
		80,557.27

V bančnem draftu (nakaznici)	6,559.91	
Preostanek ročne blagajne gl. tajnika	27.53	6,587.44
Skupaj:		216,144.71
Vrednost inventarja (pohištva)		3,000.00
Skupaj:		\$219,144.71

Pregledano in v redu prona jdeno. Johnstown, Pa., dne 9. julija, 1920.

JOHN PROSTOR
predsednik	BLAS NOVAK
tajnik	JOSEPH ZELE
blagajnik
IGNATZ PODVASNIK
1. nadzornik	ZOFKA BIRK
2. nadzornik	JOHN GROSEL
3. nadzornik

POROČILO POMOŽNEGA BLAGAJNIKA OD 1. JANUARJA DO 30. JUNIJA 1920

Členi sobratje Glavni Uradniki (ice) Člani (ice) S. D. P. Z.
Spodaj vam podajam poročilo o denarju nahajoč se v moji oskerbi ket pomožni blagajnik.

Ime	Stev. Knige	Ime Banke	Obresti	Skupaj
Idob Brence	6286	Dollar Savihg Bank	\$ 3.98	\$203.37
Frank Rak	6413	Bridgeport, Ohio	8.54	436.86
Androj Oblak	6410	" "	10.70	546.06
Aljta Krašček	6550	" "	5.26	269.13
Ivan Kodrič	6551	" "	5.26	269.13
Anni Stosič	277	Conemaugh Deposit Bank	3.70	185.92
Ljilica Stosič	276	Conemaugh, Pa.	3.70	185.92
Albert Logar	435	" "	12.38	631.81
Frank Hochevar	439	" "	2.36	120.64
Mary Hochevar	440	" "	2.36	120.64
Maja Hochevar	441	" "	2.36	120.64
John Sile	778	" "	2.26	115.54
Joseph Sile	779	" "	2.26	115.54
Mary Sile	780	" "	2.26	115.54
Rozalja Sever	270	" "	2.46	125.89

Novi Lurd. Iz Pistoje v Italiji se poroča: Nedavno se je razširila tukaj govorica, da se je nekim kmetskimi dekletom iz vasi Casal-guldi prikazala Marija. Glas o tem čudežu je vznemiril vse prebivalstvo v okrožju. Tisoči in tisoči ljudi romajo sedaj na dotični kraj, molijo in se postijo. Mnogi izmed romarjev trdijo, da so tudi oni videli mater božjo. Duhovščina po naredbi iz Rima še ni preiskala, kaj tiči za tem čudežem; seveda sleparija, kot navadno.

PREVEČ JE LJUDI?

Pravijo, da je na svetu dosti ljudi. Oglašali so se celo modrija-ni, ki so trdili, da jih je preveč in so s tem opravičevali vojne, češ da so potrebne kakor puščanje žile; kmet iztrebi plevel iz njive, vojna pa uniči ljudi, kar jih je odveč, da imajo oni, ki ostanejo, dosti prostora in zraka.

Ne strinjamo se s to filozofijo, ker ni prav nič preveč človeštva na zemlji, ampak vidimo, da je ogromno rodovitne zemlje puste, ker ni ljudi, da bi jo obdelali. Negledne puščave se raztezajo po Afriki in Aziji, večje zapreke promet kakor oceani. Pragozdovi pokrivajo cele dežele; še je dosti takih, da se jih ni doteknila človeška noga.

Za ljudska bivališča je dovolj prostora na tem planetu. Desetkrat, stokrat več bi ga lahko bilo, pa ga ne bi bilo preveč.

Znanost napreduje neprenehoma. Tehnika tekmuje z njo. Kdo bi mogel reči, da ne pride dan, ko bo Sahara izpremenjena v vrtove, med katerimi bo industrija proizvajala svoja bogastva?

Ljudi ni preveč. Čim več jih bo, tem hitreje in lože bo človeštvo dosegalo svoje najvišje cilje.

Pravijo, da je za ženo najvišja, oziroma edina naloga roditi otroke. Obenem pravijo, da ženo očisti porod in šele cerkev jo more zopet očistiti.

Torej bi bila nesnaga najvišja naloga žene!

In tisti, ki je to tako modro u-redil, je Bog.

Po njihovih "modrih naukih...

Marija Sever	271	" "	2.46	125.89
Frank Kosumec	230	" "	7.06	360.91
Ciril, Frank & Mary Per.	927	" "	9.04	461.34
Frank Starič	746	" "	2.28	116.33
Michael Gračan	1326	Farmers & Miners Nat'l. Bank	3.51	237.89
Marija Zavbi	1783	Forest City, Pa.	3.74	257.26
Katarina Gračan	1327	" "	3.51	237.89
Thoa. Zavbi	1784	" "	3.79	257.31
Mary Radisek	1026	" "	1.35	92.24
Rudolf Janezič	1028	" "	1.35	92.24
Josiph Janezič	1029	" "	1.35	92.23
Ana Janezič	1027	" "	1.26	92.15
Daniel Obed	6915	Dollar Saving Bank	1.87	105.12
Mary Losekar	6899	Bridgeport, Ohio	4.14	211.50
Ana Ribarič	6956	" "	6.65	606.65
Joseph Puz	6957	" "	3.32	253.32
Ivana Žnidaršič	6958	" "	3.32	253.32
Anton Giličič	6884	" "	1.02	109.61
Anton Veber	7037	" "	"	125.00
Michael Obed	6914	" "	1.87	105.12
Valentin Obed	6916	" "	1.87	105.12
Lesnie Obed	6917	" "	1.87	105.12
Terezija Zaveršnik	7160	" "	1.87	250.00
Anton Vidmar	7161	" "	"	350.00
John Petrič	7233	" "	"	400.00
Kozi Mohar	7258	" "	"	83.34
Mary Mohar	7259	" "	"	83.33
Louise Mohar	7260	" "	"	83.33
Ludvig Lobal	11384	Union Nat. Bank, Johnstown Pa.	"	500.00
Skupaj.....			\$136.49	\$9622.18

Poleg zgoraj navedenega poročila je vložnega v Mestni Hranilnici Ljubljanski
 Za Katarino Ocepčak Kron 362.12
 Za Marija Ocepčak " 362.12
 Za Alojzija Pianišek " 1705.53

Skupaj..... 2429.77h. K 2429.77

Denar vložen na Alien Property Custodian, Washington, D. C.

Za	Report No.	Trust No.	
Jakob Sesar	8513.32	8879	E-8573
Antonia Ureslek	418.34	8880	E-8574
Emiel Radosevič	410.64	8882	E-8576
Michael Tancek	153.00	8881	E-8575
Math. Grubič	405.33	8884	E-8578
Marija Asič	405.33	8883	E-8577
Marija Asič	405.33	12506	8577
Ljubica Kopriva	443.62	12507	12261
Barbara Mogulič	99.13	34580	L-34422
Julija Mogulič	99.13	30762	I-30762
Zofija Božič	422.35	12509	12262
Skupaj.....	\$3775.52		

Johnstown, Pa., Dne 9 Julija 1920.

ANTON HROCHEVAR Pomožni Blagajnik

Spodaj podpisani Nadzorniki S. D. P. Z. Poterjujemo da smo pregledali račune Pomožnega blagajnika ter smo iste pronajšli v pravičnem redu in potrđilo tega sledijo naši lastno ročni podpis.

IGNATZ PODVASNIK, Preds.

ZOFKA BIRK, I Nadz.

JOHN GROSEL, II Nadz.

VOJNA ALI BOJ?

Iz dejstva, da je boj v naravi, se ne more izvajati zaključek, da je vojna potrebna in za vse čase neizogibna. Vojna je le en način boja; ako se človeštvo iznebi tega načina, ne zapade zaradi tega v mir in smrt.

Socializem ne sanja o družbi, v kateri bo vseh bojev kraj.

Boj je element napredka; to vedo tudi socialisti. Ali vojna je sredstvo reakcije.

Kadar uredi človeška družba svoje razmere tako, da ne bo več vojne med državo in državo, med narodom in narodom, bo veliko več časa in prostora za boj s prirodo, ki daje človeku le to, kar si vzame.

Kadar ne bo več klanja z orožjem, bo neskončno več prilike za boj duhov. Tudi ta boj bo uničeval in razdeval, ampak ne več človeškega življenja, mest in kultur-

nih plodov, temveč zmote; zmaga bo tedaj resnica.

Vse je podvrženo zakonu razvoja. To se mora pokazati tudi v človeških bojih. Zakaj le zakoni so neizpremenljivi. Evolucija pa vodi od zverskega mesarjenja do čistih duhovnih bojev.

Junak je človek le tedaj, če izvrši veliko, pogumno delo iz svoje volje, iz svojega prepričanja.

Junaki so bili tisti, ki so se bojevali za svobodo, ne pa tisti, ki se bojujejo za zatiranje.

Socializem ni nikakršno "zbojšano" krščanstvo. To so že dovolj poizkušali reformirati, pa niso z vsemi reformami izpremenili njegovega bistva, ki je nazadnjaško in despotično. Z reformami ne morem iz tigra napraviti ovce, iz ovce pa ne leva.

Pravi socialist hoče vedeti, kako se presoajo svetovni dogodki s socialističnega stališča in s socialističnim razumom.

To mu pove Proletarec.

Pravi socialist hoče do dna spoznati razmerje med delom in kapitalom.

Do tega spoznanja ga vodi Proletarec.

Pravi socialist hoče poznati težave, zapreke, uspehe in napredek delavskega boja.

Na tej poti ga spremlja Proletarec.

Razun Proletarca ni v Ameriki slovenskega socialističnega lista.

Kako more slovenski delavec misliti, da je socialist, če ne čita Proletarca?

Pijančevanje je največji vzrok ljudskih boleznih in uboštva. Po zadnji statistiki se je spilo na Kranjskem v enem letu 5 milijon. 500.000 l. žganja, 13.000.00 l. piva in 15.200.00 litrov vina. Zato množino alkoholnih pijač se je izdalo blizu 40 milijonov kron. Slovenci izdamo za opojne pijače vsako leto blizu 100 milijonov kron a zemljiškega davka plačamo na leto kake 3 milijone kron. V bivši Avstriji se je izdalo za opojne pijače vsako leto 2500 milijonov kron. To je več, kakor je leta 1913. izdala Avstrija za vse uradnike in za vso vojsko na suhem, in na morju.

Včasih je bil človek proklet, ako je verjel, da se suče zemlja, medtem ko so drugi verjeli, da so suče solnce okrog nje. Danes majemo z glavami, če slišimo to.

Nekoč bodo ljudje majali z glavami, če bodo slišali, da so se sovražili in klali zaradi narodnosti.

Socializem nima naloge urediti čevati moralo meščanske družbe in iz njenih pojmov sestavljati "zvišano" moralo. Socializem hoče novo družbo, na novih temeljih. Na novih temeljih se ne bodo izpremenile samo materialne razmere, ampak tudi moralne, ki so le posledica prvih. Razvile se ne bodo po zakonih moralistov, ampak po zakonih logike. Kjer ji bodo ozkosrčni paragrafi morastov na poti, jih bo brez pomisleka vrgla v kot.